

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Daniela Okopská

Dělba moci v ČR se zřetelem na mimořádné stavy státu

Bakalářská práce

Olomouc 2010

Já, níže podepsaná, Daniela Okopská, autorka bakalářské práce na téma:

Dělba moci v ČR se zřetelem na mimořádné stavy státu

kteřá je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, správci:

Univerzitě Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech Univerzity Palackého v Olomouci, včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého v Olomouci. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého v Olomouci, která se nazývá Informační centrum Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Dělba moci v ČR se zřetelem na mimořádné stavy státu vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 10. října 2011

.....
Daniela Okopská

Obsah

ÚVOD	4
1 MIMOŘÁDNÉ STAVY A SOUVISEJÍCÍ POJMY	6
1.1 BEZPEČNOST STÁTU	6
1.2 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA MIMOŘÁDNÝCH STAVŮ	7
1.3 OMEZENÍ PRÁV A SVOBOD A UKLÁDÁNÍ POVINNOSTÍ	8
2 PRÁVNÍ ÚPRAVA MIMOŘÁDNÝCH STAVŮ	11
2.1 SOUHRN PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ	11
2.2 ÚPRAVA NA ÚSTAVNÍ ÚROVNI	12
2.2.1 Ústava ČR	12
2.2.2 Ústavní zákon o bezpečnosti ČR	13
2.3 VYBRANÉ SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY	16
3 MIMOŘÁDNÉ STAVY V ČESKÉ REPUBLICE	21
3.1 NOUZOVÝ STAV	21
3.2 STAV OHROŽENÍ STÁTU	23
3.3 VÁLEČNÝ STAV	25
4 MIMOŘÁDNÉ STAVY NA SLOVENSKU	29
5 VYHLÁŠENÍ MIMOŘÁDNÝCH STAVŮ NA ÚZEMÍ ČR	36
5.1 NOUZOVÝ STAV	36
5.2 STAV NEBEZPEČÍ	37
ZÁVĚR	38
PRÁVNÍ PŘEDPISY VNITROSTÁTNÍ	40
PRÁVNÍ PŘEDPISY ZAHRANIČNÍ	40
LITERATURA	40
DALŠÍ PRAMENY	41
INTERNETOVÉ ZDROJE	42
SHRNUTÍ	43
SUMMARY	43
KLÍČOVÁ SLOVA – KEY WORDS	44

Úvod

Dělba moci ve státě je jedním ze zásadních institutů v oblasti ústavního práva, jehož právní úprava vypovídá o charakteru dané země. Zároveň se liší stát od státu, což je způsobeno mnoha faktory, ať už se jedná např. o historický vývoj, náboženské vyznání, politickou ideologii nebo územní uspořádání. Obecně lze považovat moc za určitý vliv v rámci společenských vztahů nebo prosazení vůle subjektu k dosažení určitého výsledku při dobrovolném respektování ostatních subjektů, kterých se tato činnost dotýká nebo dokonce i proti jejich vůli. Stát je nadán veřejnou mocí, a dále jí mohou disponovat jím pověřené subjekty. Veřejná moc představuje jednak moc státní a ve druhém případě zbývající moc veřejnou, kterou stát svěřil subjektům a to v příslušném rozsahu. Horizontální hledisko se zabývá dělbou moci mezi státní orgány a jejím působením. Dělba moci na vertikální úrovni je založena na územním členění státu. Jde o vztah mezi státem a jeho územními jednotkami popř. vztah mezi ústředními a místními orgány státu. Stát prostřednictvím svých orgánů a dalších subjektů, řeší problematiku různých oblastí a stará se o řádný chod státu.¹ Jednou ze zásadních otázek, kterými se ústavní právo zabývá je, komu je taková moc svěřena a jakým způsobem se s ní nakládá. Neméně důležité je klást si tyto otázky v situacích, ve kterých dochází k určitým odlišnostem, které narušují běžný chod státu.

Bakalářská práce si klade za cíl vytvořit ucelené pojednání o tom, jak se projevuje horizontální popř. vertikální dělba moci v našem státě ve vztahu k zajišťování bezpečnosti v souvislosti s mimořádnými stavy. V následujícím textu se nejprve pokusím vymezit problematiku mimořádných stavů v obecné rovině, přičemž se zaměřím zejména na charakteristické rysy, které jsou s nimi spojeny. Dále budu sledovat, jak jsou jednotlivé mimořádné stavy právně zakotveny v České republice. Další kapitola bude věnována jednotlivým mimořádným stavům, které se území státu vyhláší. V této části se budu zabývat důvody, pro které se jednotlivé stavy vyhláší. Zaměřím se také na typické jevy, které provázejí vyhlášení, průběh a konec těchto stavů. V neposlední řadě se pokusím nastínit problematiku mimořádných stavů na území Slovenské republiky, přičemž se budu věnovat zejména odlišnostem. Poslední kapitola bude pojednávat o průběhu mimořádného stavu, který byl na území ČR vyhlášen.

¹ Podrobněji např.:

FILIP, Jan, SVATOŇ, Jan, ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. Brno: Masarykova Univerzita, 2005, s 13 – 19 nebo

KADEČKA, Stanislav, PRŮCHA, Petr. *Správní právo – obecná část*. Brno: Masarykova Univerzita Právnická fakulta, 2004,

Na základě těchto skutečností bych ráda zjistila, jestli příslušné ústavní orgány disponují dostatečnými pravomocemi a mechanismy v souvislosti řešením mimořádných stavů. Další otázkou, která mě zajímá je, zdali jsou tyto prostředky účinné a popř. zda by neměly být o nějaké nástroje doplněny nebo přesunuty na jiné subjekty. Práce se bude zabývat některými nedostatky právní úpravy v oblasti vymezené problematiky a návrhy řešení, které by mohly vést ke zlepšení. V neposlední řadě budu hodnotit, do jaké míry je pro náš stát slovenská právní úprava inspirativní a zda by bylo vhodné některé instituty zavést do českého právního řádu.

V České republice se k řešení mimořádných situací vyhláší nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav, s nimiž je spojena celá řada mimořádných opatření. Domnívám se, že právní úprava poskytuje ústavním orgánům dostatečné mechanismy k efektivnímu zvládnutí mimořádné situace. Tuto hypotézu ovšem prověří až další zkoumání.

Při zkoumání materiálů použiji metodu analýzy, syntézy a zobecnění, přičemž primárními prameny jsou právní předpisy a sekundární prameny tvoří odborná literatura. Prostřednictvím demonstrace bude znázorněna aplikace právních předpisů týkajících se mimořádných stavů na konkrétní případ vyhlášení mimořádného stavu v České republice. V kapitole, která se zabývá mimořádnými stavy na Slovensku, použiji ke zkoumání komparativní metodu. Zpracování tématu vyžaduje zkoumání rozličných materiálů. Budu vycházet především z právních předpisů, odborných knih a článků a dalších dokumentů zabývajících se příslušnou problematikou.

1 Mimořádné stavy a související pojmy

1.1 Bezpečnost státu

Zajištění vnitřní i vnější bezpečnosti patří bezesporu k základním funkcím státu, přičemž vychází z teorie suverenity a vztahu mezi státem a jeho občany. Přestože, se toto pojetí neustále měnilo a ubíralo různými směry spolu s vývojem společnosti, stát vždy představoval instituci ručící za bezpečí a pořádek na svém území. Pokud budeme vycházet z toho, že: „*Suverenita státu znamená existenci státu v jeho hranicích a nerušený výkon ústavní moci na jeho území vůči všem subjektům. Suverenita též znamená jeho respektování jinými státy v rámci dohodnutých mezinárodních vztahů a smluvních sdružení.*“² Pak je schopnost udržet pořádek a zachovat bezpečí základní povinností státu. Svrchovanost zahrnuje hodnoty chráněné státem. Zajištění bezpečnosti pak spočívá v ochraně těchto hodnot. Stejně jako se měnilo pojetí významu suverenity, docházelo ke změnám těchto hodnot a zároveň nástrojů využívaných státem k jejich ochraně. Bezpečnost představuje ochranu hranic, území země a obyvatelstva, ochranu demokratických základů, životů, zdraví a majetkových hodnot. Úkolem státu je ochrana prioritních zájmů, ke které se zavázal za využití všech právních prostředků, které má k dispozici s cílem, co nejefektivněji zajistit zachování základních společenských hodnot.³

Státy čelí různým druhům nebezpečí od průmyslových havárií, živelních katastrof, přes občanské nepokoje, organizovaný zločin, útoky teroristických skupin až po vojenské napadení státu. Jedním ze zásadních úkolů každého státu je snaha snížit případná rizika a hrozby, jejichž působením by došlo k ohrožení státem chráněných hodnot. I přes veškerá preventivní opatření, není možné vyloučit riziko bezprostředního ohrožení takových hodnot, nezávisle na tom, zda je způsobeno vnitřními nebo vnějšími vlivy. Obvykle se tyto situace řeší běžnou činností orgánů, osob a složek, pověřených k takovému jednání. Mohou však nastat události, které jsou svou povahou natolik mimořádné, že zmíněný způsob řešení není dostačující. Jako východisko takové situace si státy zvolili sadu zvláštních nástrojů, které jim umožní efektivně se s nastalým stavem vypořádat. Tyto mimořádné nástroje v sobě zahrnují spoustu odlišností

² KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 43

³ Podrobněji např.:

KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 42 nebo PAVLÍČEK, Václav. Zajištění bezpečnosti jako funkce státu a svobody občanů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 6 – 8 nebo PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda*. 2. díl. část 1. 2. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 711 - 714

od obvyklého chodu státu a musí být natolik flexibilní, aby stát prostřednictvím těchto nástrojů byl schopen se s nastalou událostí vypořádat.

1.2 Obecná charakteristika mimořádných stavů

Mimořádné stavy můžeme definovat jako: „*zvláštní institut práva, jehož účelem je zajištění ochrany a přetrvání existence státu v případech jeho ohrožení, k jehož překonání nejsou dostatečné mechanismy a prostředky uplatňované za běžné situace.*“⁴ Mimořádné stavy chápeme jako soustavu právních opatření určených pro situace narušující řádné fungování státu, k jejichž odstranění nepostačují běžně uplatňované prostředky. Uplatňují se v případech, kdy je ohrožena existence a trvání státu. Takové situace markantním způsobem zasahují do řádného chodu státu a narušují právem zavedený systém. K jejich odvrácení může stát využít prostředky typické pro běžnou situaci. Nejsou-li tyto mechanismy dostačující a nastalá situace nemůže být vyřešena běžnou činností orgánů, osob a složek k tomu pověřených, využije stát zvláštních legislativních nástrojů určených pro takové případy.

Oblast mimořádných stavů bývá zpravidla upravena na ústavní úrovni, což má svoje opodstatnění, neboť mimořádné stavy představují odchylku od běžného právního režimu. „*Ústavní regulace mimořádných právních stavů a stanovení mezí, v jejichž rámci mohou být mimořádné pravomoci uplatňovány, je jedním z předpokladů zachování možnosti návratu k běžnému právnímu režimu v okamžiku, kdy se podaří nebezpečí ohrožující existenci státu a jeho uspořádání odstranit.*“⁵

Jednou ze základních zásad činnosti státních orgánů je *zásada proporcionality*⁶, činnost orgánů a použité prostředky musí být přiměřené řešené situaci. Užití mimořádných prostředků by za běžné situace nebylo přiměřené. V souvislosti s mimořádnými stavy se princip proporcionality projevuje členěním těchto stavů podle stupně a druhu ohrožení a rozlišováním prostředků a omezení k odvrácení nebezpečí podle jeho povahy.

Během mimořádných stavů dochází k přesunu části státní moci. Posiluje se zejména exekutiva, přičemž část státní moci přechází zejména na vládu popř. prezidenta respektive hlavu státu, to závisí na míře pravomocí jim svěřených ústavou. Přestože mimořádné stavy znamenají posílení moci výkonné, v literatuře najdeme tzv. „*zásadu parlamentního*

⁴ KUDRNA, Jan. Zakotvení mimořádných právních stavů v ústavním systému Polské republiky. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a Bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 116

⁵ KUDRNA, Jan. Zakotvení mimořádných právních stavů v ústavním systému Polské republiky. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a Bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 118

⁶ SKULOVÁ, Soňa a kol. *Správní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 60-61

rozhodování“⁷, která spočívá v tom, že je to právě zákonodárny sbor, který rozhoduje o vyhlášení a případném rozsahu mimořádných stavů a užití příslušných opatření. Dalším charakteristickým znakem je možnost omezení práv a svobod jednotlivců a ukládání povinností.

1.3 Omezení práv a svobod a ukládání povinností

Demokratické státy, které jsou založeny na respektu k základním právům a svobodám jednotlivců, se potýkají s otázkou, zda a v jaké míře se mohou odchýlit od hodnot, které garantují. Zvládnutí mimořádné situace a jejich následků vyžaduje uplatnění mimořádných opatření. Mezi taková opatření se řadí zejména možnost omezení práv a svobod jednotlivců a ukládání povinností, přičemž *„za společensky nezbytné omezení svobody jedince lze přitom považovat stav, kdy rozpor mezi společenským zájmem na ochraně svobody člověka a jiným společenským zájmem (zájmem obecným) není v dané historické situaci možno řešit jinak, než omezením individuální svobody a současně společenská újma, která hrozí v případě, že svoboda jedince nebude omezena, bude větší než společenská újma, která vznikne omezením svobody jedince.“*⁸ Z uvedeného vyplývá, že stát, který na jedné straně zaručuje respekt k základním právům a svobodám jedince, se může k nezbytnému omezení těchto práv a svobod uchýlit, pokud danou situaci nelze řešit jiným způsobem a naopak pokud k takovému omezení nedojde, újma, která hrozí společnosti bude vyšší.

Možnost omezit práva a svobody jedince popř. ukládání povinností je upravena zpravidla na ústavní úrovni. *„Opatření spočívající v omezení základních práv a svobod a ukládání povinností, resp. možnost přijmout (nařídít) tato opatření jsou v obecné rovině upravena v ústavách jednotlivých zemí, kde se stanoví podmínky, pravidla (zásady) a rozsah omezení práv a svobod a ukládání povinností. Vlastní způsoby omezení práv a svobod a ukládání povinností jsou pak zpravidla podrobně rozvedeny v příslušných zákonech.“*⁹ Zpravidla dochází k omezení práva na nedotknutelnost osoby a obydlí, vlastnického a užívacího práva, omezení svobody pohybu a pobytu, práva pokojně se shromažďovat nebo práva podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost a zákazu nucené práce.

⁷ KUDRNA, Jan. Zakotvení mimořádných právních stavů v ústavním systému Polské republiky. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a Bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 11

⁸ SUCHÁNEK, Radovan. Omezení základních práv v mimořádných situacích. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 67

⁹ VANÍČEK, Jiří. Omezování práv a svobod a ukládání povinností za krizových stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 136 – 137

V souvislosti s mimořádnými stavy bývají ukládány následující povinnosti: vykonávat pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc a povinnost poskytnout věcné prostředky.¹⁰

Teorie uvádí základní principy, které musí být dodržovány v souvislosti s omezením práv a svobod a ukládáním povinností. Tyto principy upravují základní pravidla pro omezování práv a svobod popř. ukládání povinností v souvislosti s mimořádnými stavy. V této souvislosti se J. Vaníček zmiňuje o principech, které vyplývají z ústavních předpisů: „*princip legality, princip legitimacy, princip proporcionality, princip zákazu diskriminace, princip dočasnosti a princip respektování mezinárodních závazků.*“¹¹ **Princip legality** uvádí, že možnost omezení práv a svobod a ukládání povinnosti musí být stanovena zákonem. Podle **principu legitimacy** lze takového omezení využít jen ve stanovených případech a za určitých okolností. Na základě **principu proporcionality** mohou být omezena práva a svobody jen v nezbytné míře, která slouží k odvrácení mimořádné události a ke zvládnutí následků situace, to samé platí pro ukládání povinnosti. Neméně důležitým principem je **zákaz diskriminace**, podle kterého nelze omezovat práva a svobody a ukládat povinnosti během mimořádných stavů bez přijatelného důvodu, podle rozdílu pohlaví, věku, zdravotního stavu, původu, jazyka, náboženského vyznání nebo politického smýšlení apod. **Princip dočasnosti** přímo souvisí s trváním mimořádné situace. Omezovat práva a svobody a ukládat povinnosti lze během mimořádné situace, tudíž v období od vyhlášení mimořádného stavu po jeho skončení. V neposlední řadě teorie uvádí **princip respektování závazků vyplývajících z mezinárodních smluv**, podle kterého nelze omezit práva a svobody, u nichž to vylučují mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána. Jedná se například o právo na život, zákaz mučení, zákaz otroctví apod.¹²

Z výše zmíněných informací vyplývá, že státy se snaží nalézt určitou vyváženost mezi udržením hodnot, k jejichž garanci se zavázaly na straně jedné a na druhé straně se snaží dostát své povinnosti zajistit bezpečnost a vnitřní pořádek v situacích, které se neobejdou bez užití mimořádných opatření. Taková opatření spočívají v omezení některých hodnot a mohou být použita jen za určitých podmínek, přičemž podléhají kontrolním mechanismům, které

¹⁰ Podrobněji např.:

VANÍČEK, Jiří. Omezování práv a svobod a ukládání povinností za krizových stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 136 – 143 **nebo** SUCHÁNEK, Radovan. Omezení základních práv v mimořádných situacích. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 63 – 82

¹¹ VANÍČEK, Jiří. Omezování práv a svobod a ukládání povinností za krizových stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 137

¹² VANÍČEK, Jiří. Omezování práv a svobod a ukládání povinností za krizových stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 136 – 139

byly zřízeny proto, aby nedošlo ke zneužití situace a ohrožení chráněných hodnot. Zároveň by tyto mechanismy měly zajistit rychlý návrat k běžnému fungování státu.

2 Právní úprava mimořádných stavů

2.1 Souhrn právních předpisů

Jak už bylo řečeno ohrožení, kterému státy čelí, je rozličného druhu, nezávisle na tom, zda toto ohrožení pochází z vnějšku nebo je-li vnitřního původu. V současnosti je třeba také počítat s ohrožením globálního charakteru, státy se sdružují v mezinárodních organizacích, které se zabývají touto problematikou. Česká republika je např. členem Severoatlantické aliance od roku 1999 nebo členem Evropské unie od roku 2004. Strategie bezpečnosti však není založena pouze na mezinárodní spolupráci. Stejně jako ostatní státy vytvářejí vlastní pravidla pro zajištění existence a trvání státu, ani Česká republika není výjimkou.

ČR stanovuje vlastní pravidla a mechanismy zajišťující bezpečnost republiky. Tato problematika je upravena v první řadě na ústavní úrovni. Zásadní postavení zaujímají zejména ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., **Ústava České republiky**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Ústava) a ústavní zákon č. 110 /1998 Sb., **o bezpečnosti České republiky**, ve znění pozdějších předpisů. Dalším významným předpisem, který můžeme zařadit do této skupiny je nepochybně i **Listina základních práv a svobod**, součást ústavního pořádku, vyhlášená v č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen Listina).

Na zmíněné prameny navazuje množství souvisejících právních předpisů, přičemž za nejvýznamnější můžeme považovat zákon č. 219/1999 Sb., **o ozbrojených silách České republiky**, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 222/1999 Sb., **o zajišťování obrany České republiky**, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 239/2000 Sb., **o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů**, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 240/2000 Sb., **o krizovém řízení a o změně některých souvisejících zákonů**, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 585/2004 Sb., **o branné povinnosti a jejím zajišťování**, ve znění pozdějších předpisů.

Některé mezinárodní dokumenty upravující lidsko-právní problematiku, obsahují ustanovení, ze kterých pak pro smluvní státy vyplývají omezení při vyhlášení mimořádných stavů. Jedná se např. o **Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod** nebo **Mezinárodní pakt o občanských a politických právech**. Přestože státy mají možnost prostřednictvím vyhlášení mimořádných stavů zajistit vnitřní pořádek a bezpečnost na svém

území, ustanovení zmíněných mezinárodních smluv zajišťují občanům jednotlivých států určitou ochranu.¹³

2.2 Úprava na ústavní úrovni

2.2.1 Ústava ČR

Ústava, ačkoliv představuje předpis nejvyšší právní síly, neobsahuje úpravu mimořádných stavů, až na jednu výjimku. Do koncepce Ústavy byl zahrnut pouze institut válečného stavu. Klíčová jsou ustanovení uvedená v čl. 39 odst. 3 a čl. 43 odst. 1 Ústavy. Tato ustanovení určují, že o vyhlášení válečného stavu rozhoduje Parlament při splnění podmínek. Jedná se o napadení České republiky, nebo o plnění mezinárodních smluvních závazků o společné obraně proti napadení, přičemž k vyhlášení válečného stavu není nutné, aby obě podmínky byly splněny zároveň. K přijetí usnesení o vyhlášení válečného stavu je potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců a nadpoloviční většiny všech senátorů.

Před novelou, ke které došlo ústavním zákonem č. 300/2000 Sb., úprava pojednávala pouze o vyhlášení válečného stavu a o přijetí usnesení o souhlasu s pobytem cizích vojsk na území České republiky. Vyslání ozbrojených sil mimo území republiky bylo možné jen se souhlasem obou komor. Změna přišla s již zmiňovaným ústavním zákonem č. 300/2000 Sb., který novelizoval čl. 39 odst. 3 Ústavy a novým zněním nahradil čl. 43 Ústavy. Právní úprava tak reagovala na vstup České republiky do NATO. Novela doplnila Ústavu o rozhodování o účasti České republiky v obranných systémech mezinárodních organizací, jíž je Česká republika členem. Parlament vyslovuje souhlas s vysláním ozbrojených sil mimo území republiky a s pobytem ozbrojených sil jiných států na území ČR, avšak ustanovení čl. 43 odst. 4 svěřuje některé pravomoci týkající se vysílání ozbrojených sil ČR mimo naše území a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území ČR vládě. Podle čl. 43 odst. 6 je ponechána Parlamentu kontrolní pravomoc nad takovými rozhodnutími vlády.

Zásadní změnou prošlo zejména znění textu čl. 43 odst. 1 Ústavy. Původní text stanovil, že „*Parlament může rozhodnout o vyhlášení válečného stavu, je-li Česká republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.*“ Podle J. Hřebejka takové znění nebylo příliš vhodné, neboť dikce „*Parlament může rozhodnout*“

¹³ Podrobněji např.:

KUDRŇA, Jan. Zakotvení mimořádných právních stavů v ústavním systému Polské republiky. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 116 – 119 nebo VANÍČEK, Jiří. Omezování práv a svobod a ukládání povinností za krizových stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 136 – 151

v sobě skrývá nebezpečí výkladu, že závisí na uvážení Parlamentu, zda bude vůbec o vyhlášení válečného stavu jednat či nikoliv. Současné znění obsahuje slovní spojení „*Parlament rozhoduje*“ na místo původního „*Parlament může rozhodnout*“, podle zmíněného autora se jedná o vhodnější úpravu, tak stěžejního tématu a podle dikce v současnosti platné právní úpravy byla Parlamentu odebrána možnost úvahy, nyní má Parlament povinnost o vyhlášení válečného stavu jednat, při splnění stanovených podmínek, tedy pokud je Česká republika napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení. J. Hřebejk upozorňuje dále na to, že podle dikce znění před novelou provedenou ústavním zákonem č. 300/2000 Sb., bylo třeba k vyhlášení válečného stavu splnění obou podmínek současně, protože před slovem „*nebo*“ nebyla uvedena čárka. Zatímco současná právní úprava obsahuje čárku před spojkou a umožňuje tak Parlamentu rozhodnout o vyhlášení válečného stavu i při splnění jedné z alternativ.¹⁴

2.2.2 Ústavní zákon o bezpečnosti ČR

Jak už bylo výše naznačeno Ústava neobsahuje úpravu podmínek činnosti státu za mimořádných okolností. Vzhledem k tomu, že obsahuje pouze kompetenční ustanovení o válečném stavu, jevila se taková úprava nekomplexní a nedostačující. Parlament v roce 1998 přijal ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky (dále jen ÚZB), jednalo se o vládní návrh zákona. Zdůvodnění, proč je potřeba přijmout nový ústavní zákon, a dát tak přednost doplnění ústavního pořádku před přímou novelizací ústavy poskytovala důvodová zpráva: „*tento ústavní zákon bude působit vedle Ústavy České republiky, a umožní tak fungování státu za krizových situací, se kterými ústava nepočítá. Nenavrhuje se přímá novelizace ústavy, protože jde o zcela specifickou záležitost podstatně rozsáhlou, a ústavní zákon, kterým by se ústava přímo měnila a doplňovala, by narušil i její proporcionalitu.*“¹⁵ ÚZB popisuje situace, ve kterých je běžný chod státu ztížený až nemožný. Následně se snaží stanovit funkce orgánů, jejichž úkolem, je takové situace rozpoznat a na základě toho rozhodnout o mimořádných stavech a přijmout patřičná opatření.¹⁶

Ve svém prvním ustanovení ÚZB zmiňuje hodnoty, k jejichž ochraně se stát zavázal a zdůrazňuje garanci těchto hodnot jako základní povinnost státu: „*Zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejich demokratických základů a ochrana životů,*

¹⁴ HŘEBEJK, Jiří. Válečný stav. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s.60-61

¹⁵ Důvodová zpráva k ústavnímu zákonu č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

¹⁶ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 865-866.

*zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu.*¹⁷ Úvodní ustanovení ÚZB navazuje na základní charakteristiku uvedenou v čl. 1 odst. 1 Ústavy: „*Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.*“¹⁸ Další ustanovení se věnuje mimořádným situacím, jež ohrožují běžný chod státu a zakotvuje mimořádné stavy, které se vyhláší podle povahy takových situací. Podle čl. 2 odst. 1 ÚZB se na území ČR vyhláší nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav.¹⁹

Ustanovení čl. 3 odst. 1 ÚZB uvádí, které subjekty se podílejí na zajišťování bezpečnosti ČR.²⁰ Toto ustanovení je stěžejním základem pro tzv. „*branné a krizové zákonodárství.*“²¹ Vzhledem k tomu, že se zajišťování bezpečnosti státu jeví jako náročný úkol vyžadující kooperaci mnoha subjektů, upravuje čl. 3 odst. 2 ÚZB ústavní základ pro vyžadování povinností při zajišťování obrany ČR ze strany fyzických osob (neváže se pouze na občanství), právnických osob, státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků. Jako další důležité ustanovení můžeme považovat čl. 4 ÚZB, který zakládá ústavní oporu branné povinnosti. Podle K. Klímy bylo nezbytné zakotvit brannou povinnost na ústavní úrovni. Vyslovuje totiž názor, že jde jednak o závažný „*zásah do soukromí občana, má ale i symbolickou hodnotu, neboť je zhmotněním závazku občanů chránit ČR.*“²² Další články ÚZB jsou věnovány jednotlivým stavům respektive nouzovému stavu a stavu ohrožení státu. Ustanovení popisují zejména situace a důvody, pro které je možné zmíněné stavy vyhlásit. Stanovují orgány, které o stavech rozhodují včetně způsobu takového jednání.

Dalším významným ustanovením je čl. 8 ÚZB, který pojednává o zkráceném jednání o návrzích zákonů. V případě stavu ohrožení státu nebo válečného stavu je Parlamentu umožněno projednat vládní návrh zákona ve zkráceném jednání. Toto jednání se vztahuje pouze na návrhy zákonů předkládané vládou, zároveň je vyloučena možnost jednat ve zkráceném režimu o ústavních zákonech. Poslanecká sněmovna je vázána k projednání návrhu lhůtou 72 hodin od jeho podání, Senát se vyjádří do 24 hodin od postoupení návrhu

¹⁷ Čl. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., *o bezpečnosti České republiky*, ve znění pozdějších předpisů:

¹⁸ Viz čl. 1 odst. 1 ústavního zákona ČNR č.1/1993 Sb., *Ústava ČR*, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ Viz čl. 2 odst. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., *o bezpečnosti České republiky*, ve znění pozdějších předpisů: „*Je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost, územní celistvost, demokratické základy České republiky nebo ve značném rozsahu vnitřní pořádek a bezpečnost, životy a zdraví, majetkové hodnoty nebo životní prostředí anebo je-li třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně, může se vyhlásit podle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav.*“

²⁰ Viz čl. 3 odst. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., *o bezpečnosti České republiky*, ve znění pozdějších předpisů: „*Bezpečnosti České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby.*“

²¹ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 870 – 871

²² KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.870-871

Poslaneckou sněmovnou, pokud tak neučiní, platí fikce schválení. ÚZB sice zakotvuje odlišnost od tradičního postupu, avšak stále rozhodují stejné orgány jako za běžného režimu.

Jako výrazný nedostatek považují někteří autoři²³ absenci úpravy situace, kdy Senát zamítne vládní návrh zákona nebo ho vrátí s pozměňovacími návrhy ve zkráceném jednání podle ÚZB. Autoři se shodně přiklání k použití ustanovení Ústavy, která upravují hlasování Poslanecké sněmovny v případě, že Senát zamítnul návrh zákona nebo ho vrátil s pozměňovacími návrhy. Jako další řešení R. Suchánek uvádí postup podle platných ustanovení jednacího řádu Poslanecké sněmovny²⁴, podle kterého Senátem zamítnutý nebo vrácený návrh zákona bude zařazen na nejbližší schůzi Poslanecké sněmovny, nejdříve však za 10 dnů od doručení usnesení Senátu poslancům.²⁵ Domnívám se, že podpůrné užití jednacího řádu Poslanecké sněmovny je správné, ale vzhledem k tomu, že zakotvením zkráceného jednání v ÚZB šlo nepochybně ústavodárci o urychlení procesu v řádu desítek hodin, dodržení lhůty min 10 dnů podle jednacího řádu Poslanecké sněmovny by v mimořádné situaci nebylo nutné.

Bezpečností radu státu (dále jen BRS) upravuje čl. 9 ÚZB. Jedná se pouze o poradní a iniciativní orgán vlády, jak vyplývá čl. 9 odst. 2 ÚZB.²⁶ Původně však byla BRS koncipována jako zvláštní orgán pro záležitosti ve věcech bezpečnosti státu. Mělo jí o orgán krizového řízení státu.²⁷

Ráda bych se zmínila také o problematice, kterou upravuje čl. 10 ÚZB. Týká se prodloužení volebního období: „*Jestliže po dobu nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu podmínky na území České republiky neumožní konat volby ve lhůtách, které jsou stanoveny pro pravidelná volební období, lze zákonem prodloužit, nejdéle však o šest měsíců.*“²⁸ Přestože podle čl. 21 odst. 2 Listiny se volby musí konat ve lhůtách stanovených zákonem, ústavodárce předpokládal, že v průběhu některého z mimořádných stavů, které je možné vyhlásit na území ČR, nastane situace, kdy nebude možné vyhlásit volby v pravidelných termínech. První problém spatřuje K. Klíma ve spojení „*volební období*“, z formulace není zřejmé, kterých orgánů se volby dotýkají. V souvislosti s volebním období

²³ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 880 nebo SUCHÁNEK, Radovan. Nouzové zákonodárství. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s.46-47

²⁴ Viz § 97 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů

²⁵ SUCHÁNEK, Radovan. Nouzové zákonodárství. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s.46-47

²⁶ Viz čl. 9 odst. 2 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů: „*Bezpečností rada státu v rozsahu pověření, které stanovila vláda, připravuje vládě návrhy opatření k zajišťování bezpečnosti České republiky.*“

²⁷ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.881

²⁸ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů

se Ústava zmiňuje o obou komorách Parlamentu a prezidentovi republiky, zatímco zastupitelstva územních samosprávných celků mají „*funkční období*“. Přesto se přiklání k názoru V. Pavlíčka, že v tomto kontextu se pojem „*volby*“ a „*volební období*“ vztahují na všechny volené orgány veřejné moci.²⁹ Další problém je spojen se stanovením lhůty nejvýše šesti měsíců, o které lze prodloužit volební období. Avšak ÚZB neřeší fungování orgánů, při dalším trvání mimořádného stavu. Vládní návrh ÚZB obsahoval jinou úpravu, podle které by po dobu stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a po dobu ještě šesti měsíců od zrušení zmíněných stavů trvalo volební období poslanců a senátorů Parlamentu, prezidenta republiky a členů zastupitelstev územních samosprávných celků. „*Po dobu stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a po dobu šesti měsíců od jejich zrušení trvá volební období poslanců a senátorů Parlamentu, které by jinak skončilo podle čl. 16 Ústavy České republiky, funkční období zastupitelstva, které by jinak skončilo podle čl. 102 odstavce 2 Ústavy České republiky, a volební období prezidenta republiky, které by jinak skončilo podle čl. 55 Ústavy České republiky.*“³⁰

Co se týče volebního období, přikláním se k názoru, že by se ustanovení mělo vztahovat na všechny volené orgány moci veřejné. Myslím se, že by bylo vhodné do ustanovení zapracovat taxativní výčet orgánů, kterých se volby týkají, aby nedocházelo k dalším spekulacím. Jako vhodnější a méně problematická úprava zmiňovaného ustanovení se mi jeví původní verze textu, kterou obsahoval vládní návrh ÚZB.

2.3 Vybrané související předpisy

Na výše zmíněné ústavní zákony navázala v letech 1999 a 2000 řada právní předpisů, které problematiku dále rozvádějí a konkretizují. V souvislosti s mimořádnými stavy hovoříme zejména o branném a krizovém zákonodárství. Za stěžejní ustanovení, na které branná a krizová legislativa navazuje, můžeme považovat čl. 3 a 4 ÚZB. V návaznosti na mimořádné stavy bych se chtěla zabývat některými právními předpisy, které souvisejícími s rozebíranou problematikou.

Na prvním místě bych ráda uvedla **zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen krizový zákon)**. Zákon upravuje působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany ČR před vnějším napadením. Pojmem krizová situace pak zákon rozumí: „*mimořádnou událost, při níž je*

²⁹ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.883

³⁰ Vládní návrh ústavního zákona o bezpečnosti ČR z 1997 [sněmovní tisk 282]

vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu.“³¹ Krizový zákon válečný stav mezi krizové situace nepočítá, není tudíž možné tento právní předpis užit při řešení vojenských situací. Dále zákon upravuje práva právnických a fyzických osob, která mohou být omezena a také povinnosti, které jim mohou být uloženy.

Krizový zákon umožňuje vyhlásit **stav nebezpečí**, „*jsou-li v případě živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiného nebezpečí ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu, a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek integrovaného záchranného systému.*“³² Důvody, které vedou k vyhlášení stavu nebezpečí jsou shodné pro vyhlášení nouzového stavu, avšak odlišují se od sebe intenzitou ohrožení. Stav nebezpečí se vyhláší, i pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není-li možné ohrožení odvrátit běžnou činností.

Stav nebezpečí se vyhláší pro celé území kraje nebo jen pro jeho část, a tak zákon svěřuje vyhlášení hejtmanovi kraje popř. primátorovi hlavního města. Hejtman, který stav vyhlásil, o tom musí neprodleně informovat vládu, Ministerstvo vnitra a sousední kraje, pokud hrozí, že by mohly být krizovou situací dotčeny. Stav nebezpečí se vyhláší na dobu nezbytně nutnou, nejvýše však na dobu 30 dní. Se souhlasem vlády může hejtman tuto dobu prodloužit, pokud to situace vyžaduje. Není-li možné krizovou situaci účelně vyřešit krizovými opatřeními v rámci stavu nebezpečí, hejtman neprodleně požádá vládu o vyhlášení nouzového stavu. Stav nebezpečí nelze vyhlásit z důvodu stávkové vedené na ochranu práv a oprávněných hospodářských a sociálních zájmů, což je další shodný znak se stavem nouze.

Krizový zákon také obsahuje ustanovení, které upravuje způsob, jakým se stav nebezpečí vyhláší. Rozhodnutí o stavu nebezpečí se vyhláší stejně jako nařízení kraje. Účinnosti nabývá okamžikem stanoveným v rozhodnutí. Rozhodnutí se uveřejňuje na úřední desce krajského úřadu a také na úředních deskách obecních úřadů na území, kde je stav nebezpečí vyhlášen. Dále se uveřejňuje způsoby v místě obvyklými, zejména prostřednictvím hromadných informačních prostředků a místního rozhlasu.

V neposlední řadě krizový zákon upravuje ukončení stavu nebezpečí. Stav nebezpečí končí uplynutím doby, na kterou byl vyhlášen. Může být zrušen i před uplynutím této doby z rozhodnutí hejtmana či primátora nebo vlády. Vláda zruší stav nebezpečí, také pokud nejsou splněny podmínky pro jeho vyhlášení. V takovém případě se rozhodnutí vlády o zrušení stavu

³¹ § 2 písm. b) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

³² Podrobněji § 3 odst. 1 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

nebezpečí se vyvěsí na úřední desce krajského úřadu a na úředních deskách obecních úřadů na území, kde byl stav vyhlášen. Rozhodnutí se také uveřejňuje v hromadných sdělovacích prostředcích a vyhlásí se ve Sbírce zákonů.

Jak už bylo výše zmíněno v souvislosti s ÚZB, ústavodárce se rozhodl zakotvit oporu na ústavní úrovni pro vyžadování povinností při zajišťování bezpečnosti ČR ze strany fyzických a právnických osob. Krizový zákon vládě umožňuje nařídit krizová opatření, která napomáhají k vyřešení krizové situace a nacházejí oporu ve čl. 3 odst. 2 ÚZB. Vzhledem k tomu, že zajišťování bezpečnosti státu je náročným úkolem a řešení takových situací se mnohdy neobejde bez zásahu do práv a svobod jednotlivce. Krizový zákon pak obsahuje konkretizaci práv a svobod, které je možné omezit za nouzového stavu a stavu ohrožení státu. Tato ustanovení prováděcích předpisů musí dodržovat limity podstatných náležitostí demokratického právního státu, podmínky stanovené Listinou a také závazky vyplývající z mezinárodních smluv, které jsou podle čl. 10 součástí právního řádu.³³

Taxativní výčet práv, která mohou být omezena za dobu nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu, uvádí § 5 krizového zákona. Jde např. o právo na nedotknutelnost osoby nebo obydlí při evakuaci osob z místa, kde hrozí bezprostřední ohrožení na životě nebo zdraví nebo omezení svobody pohybu a pobytu ve vymezeném prostoru území, které je ohrožené nebo postižené krizovou situací... Omezení, která mohou být uložena podle § 5 krizového zákona, se provádějí na dobu nezbytně nutnou a v omezeném rozsahu. Vláda může v době trvání nouzového stavu přijmout opatření podle § 6 krizového zákona, který obsahuje jejich taxativní výčet. Smysl ustanovení spočívá v povinnosti ze strany fyzických a právnických osob podílet se na zajišťování bezpečnosti ČR. Vláda může např. nařídit evakuaci osob a majetku z vymezeného území nebo zakázat vsup, pobyt a pohyb osob na vymezených místech nebo území,... Vedle opatření, která upravuje § 5 a 6 krizového zákona, je vláda oprávněna nařídit opatření podle § 7 téhož zákona v době trvání stavu ohrožení státu. Jde např. o omezení vstupu na území České republiky osobám, které nejsou občany ČR nebo omezení držení a nošení střelných zbraní a střeliva... Pro rozhodnutí o krizových opatřeních zákon ukládá povinnosti zveřejnění v hromadných informačních prostředcích, přičemž se vyhláší stejným způsobem jako zákon.

Další předpis, o kterém bych se ráda zmínila je **zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů**. Zákon upravuje a stanovuje povinnosti státních orgánů, územních samosprávných celků, fyzických osob a právnických

³³ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.870

osob k zajišťování obrany státu před vnějším napadením. Obranu státu zákon definuje jako souhrn opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením. Obrana státu zahrnuje výstavbu účinného systému obrany státu, přípravu a použití odpovídajících sil a prostředků a účast v kolektivním systému. Zákon dále zakládá odpovědnost vlády za přípravu a zajišťování obrany státu.

Zákon o zajišťování obrany ČR umožňuje uložit fyzickým osobám pracovní povinnosti za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a obsahuje úpravu poskytnutí věcných prostředků. Zákon o zajišťování obrany také obsahuje ustanovení, které umožňuje za válečného stavu nebo stavu ohrožení státu omezit základní lidská práva a svobody. Podle § 53 zmiňovaného zákona se omezuje svoboda pohybu a pobytu a právo se pokojně shromažďovat, přičemž omezení nařizuje vláda. Nařízení se vyhláší stejným způsobem jako právní předpis a uveřejňuje se v hromadně sdělovacích prostředcích. Zákon nevylučuje možnost omezit i jiná lidská práva, pokud to však připouští smlouvy o lidských právech, jimiž je Česká republika vázána.

V neposlední řadě uvádím zákon **č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování, ve znění pozdějších předpisů (dále jen branný zákon)**. Branný zákon úzce souvisí s ÚZB.³⁴ V souladu s ústavním zmocněním definuje zákon brannou povinnost jako: *„povinnost státního občana České republiky plnit úkoly ozbrojených sil České republiky; zahrnuje povinnost občana podrobit se odvodnímu řízení, vykonávat vojenskou činnou službu a plnit další povinnosti stanovené tímto zákonem.“*³⁵ Branná povinnost vzniká státnímu občanovi ČR dnem následujícím po dni, v němž státní občan dosáhne věku 18 let a zaniká dnem dosažení věku 60 let. K plnění branné povinnosti dochází za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu. Výjimku tvoří zařazení do aktivních záloh, jde o dobrovolné převzetí výkonu branné povinnosti mimo stav ohrožení nebo válečný stav. Zákon dále upravuje mobilizaci ozbrojených sil. Rozlišuje mezi mobilizací částečnou a všeobecnou. Částečná mobilizace může být nařízena za stavu ohrožení státu, zatímco všeobecná mobilizace se nařizuje pro stav válečný. Mobilizaci nařizuje prezident republiky na návrh vlády a mobilizační výzva se uveřejňuje v hromadných sdělovacích prostředcích.

³⁴ Viz čl. 4 odst. 1, 2 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů: *„Ozbrojené síly jsou doplňovány na základě branné povinnosti. Rozsah branné povinnosti, úkoly ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů a havarijních služeb, jejich organizaci, přípravu a doplňování a právní poměry jejich příslušníků stanoví zákon, a to tak aby byla zajištěna civilní kontrola ozbrojených sil.“*

³⁵ Viz §1 odst. 1 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování, ve znění pozdějších předpisů

V závěru kapitoly uvádí **zákon č.239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů**. Zákon vymezuje integrovaný záchranný systém (dále jen IZS) jako: „*systémem koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.*“³⁶ Zákon dále stanoví složky IZS a jejich působnost, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizových stavů. Jako krizové stavy zákon označuje stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a také válečný stav.³⁷ Zákon tedy zařazuje válečný stav mezi krizové stavy na rozdíl od zákona krizového. Tudíž zákon o IZS je možné použít jak v krizových situacích vojenského tak i nevojenského charakteru.

³⁶ Viz § 2 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ Viz § 1 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

3 Mimořádné stavy v České republice

Státy si vytvářejí různá bezpečnostní opatření, která jim umožňují situacím ohrožující bezpečnost hodnot, k jejichž garanci se stát zavázal, předejít nebo je co nejefektivněji vyřešit. Nejinak je tomu v České republice. Na území ČR je možno vyhlásit nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav. Jednotlivé mimořádné stavy se od sebe odlišují zejména důvody, pro které se vyhláší, intenzitou ohrožení chráněných hodnot apod. Některé z nich se mohou vyhlásit pouze na část území ČR, jiné se vyhláší pro celé území státu.

3.1 Nouzový stav

Nouzový stav je upraven ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Blíže ho konkretizují zejména čl. 5 a 6 ÚZB. Zmiňovaný čl. 5 ÚZB vymezuje důvody, kvůli kterým se nouzový stav vyhláší: „*v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost.*“³⁸ Z dikce ústavního zákona vyplývá, že nouzový stav může být vyhlášen při splnění několika podmínek. Musí nastat některý z uvedených důvodů a zároveň intenzita ohrožení musí dosahovat značného rozsahu. Zákon obsahuje i negativní vymezení, podle kterého nouzový stav nelze vyhlásit z důvodu stávky vedené na ochranu práv a hospodářských a sociálních zájmů.³⁹ Jak už bylo řečeno nouzový stav je závažnější obdobou stavu nebezpečí.⁴⁰

V literatuře se můžeme setkat s názorem, že nouzový stav by bylo možné vyhlásit i v případě vojenského ohrožení. Takové vyhlášení se opírá o jeden z důvodů uvedených v čl. 5 odst. 1 ÚZB, podle kterého je možné nouzový stav vyhlásit v případě: „*jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost.*“ Avšak autoři jako J. Jirásek nebo J. Vaníček se přiklání k tomu názoru, že vyhlásit nouzový stav v případě vojenského ohrožení v praxi nepřipadá v úvahu. J. Vaníček se opírá o tvrzení, že vyhlášení nouzového stavu v případě vojenského ohrožení neposkytuje dostatek opatření k vyřešení situace. Za nouzového stavu nelze např. nařídit mimořádná opatření pro potřeby doplňování ozbrojených sil apod. v případě vojenského ohrožení by bylo vyhlášení nouzového stavu nepraktické a neefektivní. Oba autoři dále

³⁸ Čl. 5 odst. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů

³⁹ Viz čl. 5 odst. 2 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů: „*Nouzový stav nemůže být vyhlášen z důvodu stávky vedené na ochranu práv a oprávněných hospodářských a sociálních zájmů.*“

⁴⁰ Podrobněji kapitola 3.4 *Vybrané související předpisy*

shodně zmiňují krizový zákon, který vylučuje jeho použití pro řešení vojenských krizových situací a je tak další překážkou pro použití nouzového stavu k řešení situací vojenského charakteru.⁴¹

Vyhlášení nouzového stavu bylo svěřeno vládě, která jako kolektivní orgán rozhoduje ve sboru, avšak nouzový stav předpokládá i vznik krizových situací důsledkem vyšší moci, které vyžadují rychlého jednání. ÚZB umožňuje předsedovi vlády vyhlásit stav nebezpečí, pokud hrozí nebezpečí z prodlení. Předseda vlády tak může sám rozhodnout v situacích, které vyžadují neprodleného zásahu a čekání na svolání a následné rozhodnutí vlády by vyvolalo větší ohrožení a škody. ÚZB však ukládá předsedovi vlády povinnost svolat schůzi vlády, která jeho rozhodnutí potvrdí nebo zruší do 24 hodin od vyhlášení.⁴² Vláda dále musí neprodleně informovat o vyhlášení nouzového stavu Poslaneckou sněmovnu, která toto rozhodnutí může zrušit. Tato povinnost vlády a následné oprávnění Poslanecké sněmovny vyplývá z postavení jednotlivých orgánů v rámci dělby moci. ÚZB neukládá povinnosti vládě informovat Senát. Poslanecká sněmovna má v tomto směru silnější pozici, navíc je Sněmovně vláda odpovědná. Avšak z čl. 11 ÚZB logicky vyplývá, že v případě bude-li Poslanecká sněmovna rozpuštěná, vznikne vládě informační povinnost vůči Senátu.⁴³ K tomuto názoru se přiklání i J. Jirásek: „rozšiřujícím výkladem je možné, s ohledem na přechod pravomocí Poslanecké sněmovny na senát v době rozpuštění Poslanecké sněmovny, tuto informační povinnost pojmout i vůči Senátu.“⁴⁴

Nouzový stav se vyhláší pro určité území, přičemž ÚZB uvádí, že je možné ho vyhlásit pro celé území státu nebo jen jeho část. Rozhodnutí o nouzovém stavu musí obsahovat konkretizaci takového území. Dále je třeba uvést důvod vyhlášení nouzového stavu a jelikož se vyhláší na dobu určitou, uvádí si i doba trvání tohoto mimořádného stavu. Nouzový stav může být vyhlášen nejdéle na dobu 30 dnů. Vláda může rozhodnout o jejím prodloužení, avšak pouze po předchozím souhlasu Poslanecké sněmovny. Nouzový stav končí uplynutím doby, na kterou byl vyhlášen, ale i dříve pokud o tom rozhodnou vláda nebo

⁴¹ JIRÁSEK, Jiří. Vyhlášení mimořádných stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 83 nebo VANÍČEK, Jiří. Ústavní zákon o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu a ústavní zákon o bezpečnosti ČR. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost štátu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 30-32

⁴² Čl. 5 odst. 3 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁴³ Viz čl. 11 písm. a) ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů: „V době, kdy je Poslanecká sněmovna rozpuštěná, přísluší Senátu rozhodovat o prodloužení nebo zrušení nouzového stavu...“

⁴⁴ JIRÁSEK, Jiří. Vyhlášení mimořádných stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 84

Poslanecká sněmovna popř. Senát.⁴⁵ Rozhodnutí o nouzovém stavu se vyhláší stejně jako zákon. Podle čl. 52 Ústavy je k platnosti zákona třeba a byl vyhlášen. Zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodní smluv, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZSZMS) stanoví, že zákon v našem případě rozhodnutí o mimořádném stavu nabývá platnosti dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů, přičemž dnem vyhlášení se rozumí rozeslání příslušné částky Sbírky zákonů. Účinnosti nabývá dnem, který se v rozhodnutí stanoví. Dále ÚZB ukládá povinnost uveřejnit rozhodnutí v hromadně sdělovacích prostředcích.

Mezi další nezbytné náležitosti, které musí obsahovat rozhodnutí o vyhlášení nouzového stavu, patří vymezení rozsah práv, která se omezují a povinností, které se ukládají. Taková práva stanovuje zvláštní zákon a omezení musí být v souladu s Listinou základní práv a svobod a s mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky. Zvláštním zákonem v tomto smyslu je především krizový zákon. Podle krizového zákona lze během nouzového stavu omezit na dobu nezbytně nutnou a v nezbytně nutném rozsahu právo na nedotknutelnost osoby a nedotknutelnost obydlí; vlastnické a užívací právo právnických a fyzických osob k majetku; svobodu pohybu a pobytu ve vymezeném území ohroženého nebo postiženého krizovou situací apod.⁴⁶ Vláda může podle tohoto zákona nařídít evakuaci osob a majetku; zakázat vstup, pobyt a pohyb osob na vymezených místech nebo území; rozhodnout o pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci, atd.⁴⁷

3.2 Stav ohrožení státu

Stav ohrožení státu upravuje čl. 7 ÚZB, který taxativně vymezuje důvody, pro které je možné tento stav vyhlásit: „*je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy.*“ Nezáleží na tom, zda je ohrožení vnitřního nebo vnějšího původu. Dále není uvedeno, je-li ohrožení vojenského nebo jiného charakteru.⁴⁸ Krizový zákon pak předpokládá vyhlášení stavu ohrožení státu jak v případě řešení situací nevojenského charakteru⁴⁹, tak i v případě obrany ČR před vnějším

⁴⁵ Viz čl. 11 písm. a) ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů: „*V době, kdy je Poslanecká sněmovna rozpuštěna, přísluší Senátu rozhodovat o prodloužení nebo zrušení nouzového stavu...*“

⁴⁶ Viz §5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ Viz § 6 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁴⁸ JIRÁSEK, Jiří. Vyhlášení mimořádných stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 82

⁴⁹ §1 a §2 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

napadením,⁵⁰ avšak nejedná se o situace, které souvisí s napadením ČR nebo plněním závazků plynoucích z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení. Pro tyto situace se vyhláší válečný stav.⁵¹

Rozhodnutí o vyhlášení stavu ohrožení přísluší Parlamentu, přičemž ÚZB zakotvuje tzv. „*iniciační monopol vlády*.“⁵² K přijetí usnesení o vyhlášení stavu ohrožení státu ÚZB vyžaduje souhlas nadpoloviční většiny všech poslanců a nadpoloviční většiny všech senátorů. Není však stanoveno, že k rozhodování o vyhlášení stavu ohrožení, je třeba společné schůze obou komor. Komory tak mohou rozhodovat jednotlivě a v libovolném pořadí.⁵³ Podle jednacího řádu Poslanecké sněmovny se o vyhlášení stavu ohrožení státu rozhoduje ve zkráceném řízení.⁵⁴ To samé platí i pro Senát podle jednacího řádu Senátu.⁵⁵ ÚZB také zmocňuje Senát rozhodnout o vyhlášení nebo prodloužení stavu ohrožení státu, v případě je-li Poslanecká sněmovna rozpuštěna.

Někteří autoři⁵⁶ vyslovují obavu z obtíží, které by mohly provázet svolání početných komor Parlamentu při rozhodování o **stavu ohrožení státu** nebo při rozhodování o **válečném stavu**. Opírají se o argument, že vzhledem k časové tísní a velikosti zákonodárského sboru, taková varianta nemusí být vždy efektivní a preferují postavení Parlamentu v pozici kontrolora. K názoru se přikláním a domnívám se, že problém by mohl být řešen tak, že válečný stav vyhlásí prezident republiky jako vrchní velitel ozbrojených sil⁵⁷ nebo by tato pravomoc mohla být svěřena vládě, která odpovídá za přípravu a zajišťování obrany státu⁵⁸ a Parlament by měl v tomto směru zastávat spíše kontrolní funkci.

V souvislosti s mimořádnými stavy zmiňuje R. Suchánek pojem tzv. „*nouzové zákonodárství*“⁵⁹. Hovoří o zákonech, které „*poskytují zmocnění pro normativní úpravu mimořádných poměrů jiným orgánem na místo parlamentu, ať jde o jeho určité užší grémium (orgán) anebo přímo o přenos legislativní pravomoci mimo parlament, zpravidla na moc*

⁵⁰ § 39 odst. 4 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁵¹ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.877

⁵² KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.877

⁵³ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.878

⁵⁴ § 109d zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁵ § 132 zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁶ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.877 nebo JIRÁSEK, Jiří. Vyhlásování mimořádných stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 84 nebo HŘEBEJK, Jiří. Válečný stav. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s.71

⁵⁷ Viz čl. 63 odst. 1 písm. c) ústavního zákona ČNR č.1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁸ Viz § 4 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů: „za přípravu a zajišťování obrany státu odpovídá vláda.“

⁵⁹ SUCHÁNEK, Radovan. Nouzové zákonodárství. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 29 – 49

výkonnou, jež pak svou normotvorbou nahrazuje zákonné akty.“⁶⁰ Právní úprava v ČR podobné zmocnění neobsahuje, což považuji za velký nedostatek. Domnívám se, že by bylo vhodné zavést např. ustanovení, které by zmocňovalo vládu nebo prezidenta republiky k vydávání normativních aktů se silou zákona. Podobný názor vyslovuje i K. Klíma: „*Je tudíž otázkou, zda by vyhlášení válečného stavu či stavu ohrožení státu nemělo uvolnit ruce prezidentovi republiky, vládě či zvláštnímu (parlamentnímu) orgánu k vydávání zákonů typu dekretů.*“⁶¹

Stav ohrožení státu se vyhláší stejným způsobem jako zákon a uveřejňuje se v hromadně sdělovacích prostředcích. Účinnosti nabývá okamžikem stanoveným v rozhodnutí. Stav ohrožení může být vyhlášen podobně jako nouzový stav jen pro část území státu nebo dokonce pro celé území státu. ÚZB dále umožňuje vládě podat návrh zákona, přičemž může požadovat po Parlamentu, aby ho projednal ve zkráceném řízení.⁶² Pokud po dobu trvání stavu ohrožení státu neumožní podmínky konat volby ve lhůtách stanovených pro pravidelná období, je možné zákonem tyto lhůty prodloužit, avšak nejdéle o šest měsíců.⁶³

Stejně jako za nouzového stavu je možné podle krizového zákona na nezbytně nutnou dobu a v nezbytně nutném rozsahu omezit některá práva jako např. právo na nedotknutelnost osoby a nedotknutelnost obydlí; svobodu pohybu a pobytu; právo pokojně se shromažďovat ve vymezeném prostoru atd. Taxativní výčet těchto omezení upravuje § 5 krizového zákona. Krizový zákon dále přiznává vládě nařídít některá opatření v souvislosti se stavem ohrožení státu. Jde zejména o § 6 krizového zákona, který platí i pro nouzový stav, avšak v případě stavu ohrožení může vláda nařídít další opatření např. omezení vstupu na území ČR osobám, které nejsou občany ČR nebo omezení držení a nošení střelných zbraní a střeliva atd.⁶⁴

3.3 Válečný stav

Válečný stav zakotvuje samotná Ústava a zmiňuje se o něm i ÚZB. Podle čl. 43 odst. 1 Ústavy se rozhoduje o vyhlášení válečného stavu: „*je-li Česká republika napadena, nebo je-li*

⁶⁰ SUCHÁNEK, Radovan. Nouzové zákonodárství. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 29 – 49

⁶¹ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.880

⁶² Podrobněji podkapitola 3.3 *Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů*

⁶³ Podrobněji podkapitola 3.3 *Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů*

⁶⁴ Viz § 7 zákona č. 240/2000 Sb., *o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)*, ve znění pozdějších předpisů: „*Vláda v době trvání stavu ohrožení státu podle tohoto zákona je vedle opatření uvedených v § 6 odst. 1 a 2 oprávněna nařídít...*“

třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.“⁶⁵ Novela Ústavy z roku 2000 stanovila, povinnost rozhodnout o vyhlášení válečného stavu při splnění podmínek, přičemž postačí naplnění alespoň jedné z uvedených podmínek.⁶⁶ Z kontextu vyplývá, že se jedná o stav vojenského charakteru a jako takový je považován za nejzávažnější ze zmiňovaných mimořádných stavů. Napadení České republiky teorie vykládá jako „*ozbrojený útok ze strany jiného státu nebo jiné cizí moci, který má za následek narušení běžného fungování státu – nikoliv tedy jen jednorázový atak skupiny zahraničních teroristů*“⁶⁷ Mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení mohou být dvoustranné nebo vícestranné. Projevují se ve vyslání ozbrojených sil ČR do zahraničí a zároveň v přijetí ozbrojených sil jiných států na území ČR. Takové situace nepředpokládají k vyhlášení válečného stavu přímo napadení území České republiky.⁶⁸

Rozhodnutí o vyhlášení válečného stavu je svěřeno Parlamentu stejně jako u stavu ohrožení státu. Formou rozhodnutí je podle čl. 39 odst. 3 Ústavy usnesení, přičemž k jeho přijetí je zapotřebí souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců a nadpoloviční většiny všech senátorů. Rozhodování je založeno na povinné shodě obou komor Parlamentu a navíc musí být dosaženo shody absolutními většinami poslanců a senátorů. Hovoříme o tzv. „*rovném bikameralismu*.“⁶⁹

Podle K. Klímy⁷⁰ je třeba iniciovat rozhodnutí, neboť Ústava hovoří o vyslovení souhlasu, který není možné poskytnout bez předchozí žádosti. Avšak Ústava iniciátora neoznačuje a není tedy zcela jasné, kdo by měl návrh vznést., na což poukazuje i J. Hřebejk.⁷¹ Přikláním se k prvnímu z uvedených názorů, podle kterého by návrh měla vnést vláda, které jako vrcholnému orgánu moci výkonné přísluší mimo jiné řízení obrany země.⁷²

Vzhledem k tomu, že Ústava nepředepisuje společnou schůzi obou komor, rozhodují komory jednotlivě a v libovolném pořadí a ve zkráceném jednání.⁷³ V situaci, že bude Poslanecká sněmovna rozpuštěna, bude rozhodovat pouze Senát. Podobně jako při

⁶⁵ Čl. 43 odst. 1 ústavního zákona ČNR č.1/1993 Sb., *Ústava ČR*, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁶ Podrobněji kapitola 3.2 *Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů*

⁶⁷ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.361

⁶⁸ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.361

⁶⁹ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.359

⁷⁰ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.361

⁷¹ HŘEBEJK, Jirí. Válečný stav. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s.63-64

⁷² Viz § 4 zákona č. 222/1999 Sb., *o zajišťování obrany České republiky*, ve znění pozdějších předpisů: „*za přípravu a zajišťování obrany státu odpovídá vláda.*“

⁷³ § 109d zákona č. 90/1995 Sb., *o jednacím řádu Poslanecké sněmovny*, ve znění pozdějších předpisů
§ 132 zákona č. 107/1999 Sb., *o jednacím řádu Senátu*, ve znění pozdějších předpisů

rozhodování o stavu ohrožení státu spatřuji i zde stejný problém, který spočívá v množství členů Parlamentu a komplikací spojených s jejich svoláním.⁷⁴

Válečný stav se vyhláší pro celé území státu. Rozhodnutí o válečném stavu se uveřejňuje stejně jako u předchozích mimořádných stavů, tj. jako zákon a uveřejní se v hromadně sdělovacích prostředcích. Ústava však neupravuje otázku ukončení válečného stavu. Literatura uvádí dva způsoby, jakými by mohl být válečný stav ukončen – rozhodnutím Parlamentu nebo ratifikací mírové smlouvy. Parlament by rozhodoval v případě, plnění závazků s společné obraně proti napadení, zatímco ratifikace mírové smlouvy by se užíla při napadení České republiky.⁷⁵ S tímto výkladem ukončení válečného stavu se ztotožňuji.

Dalším diskutovaným tématem, které se objevuje v odborné literatuře a stojí za zmínku, je nepochybně charakter rozhodnutí o vyhlášení válečného stavu. Objevují se dva názory, podle jednoho má rozhodnutí o vyhlášení válečného stavu deklaratorní charakter, druhý názor vychází z konstitutivních účinků tohoto rozhodnutí. Názor, který zastává konstitutivní charakter rozhodnutí Parlamentu, je vykládán tak, že napadení státu je chápáno jako krizová situace, zatímco válečným stavem se rozumí právní titul k přijímání mimořádných opatření.⁷⁶ Podle této teorie je třeba nejdříve vyhlášení válečného stavu a až poté mohou být užitá veškerá opatření s tímto stavem spojená.

Naproti tomu např. J. Jirásek označuje rozhodnutí o vyhlášení válečného stavu pro případ agrese za deklaratorní a argumentuje tím, že válečný stav nastává samotným útokem, se všemi důsledky zahájením nepřátelství ze strany jiného státu a jeho napadením území ČR a následné vyhlášení tento stav pouze deklaruje. Přičemž mezinárodněprávní a vnitrostátní důsledky, k nimž automaticky dochází definuje jako přerušování veškerých mírových vztahů mezi ČR a útočníkem, přerušování diplomatických a konzulárních styků, uplatňování norem válečného práva, částečnou nebo všeobecnou mobilizace apod. Připomíná i skutečnost, že běžnými prostředky takovou situaci, jakou je napadení státu, nelze vyřešit.⁷⁷

Osobně se přikláním k názoru, který vychází z deklaratorního charakteru rozhodnutí. Ztotožňuji se s myšlenkou, že válečný stav nastává samotným napadením území státu se všemi důsledky, přičemž situaci nelze vyřešit běžnými mechanismy. Stát musí bezprostředně reagovat na vzniklý stav v rámci zachování své existence a časová prodleva při procesu rozhodování o vyhlášení válečného stavu, je v rozporu s obranyschopností státu. Neboť

⁷⁴ Podrobněji podkapitola 4.2 *Stav ohrožení státu*

⁷⁵ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.362

⁷⁶ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.360-361

⁷⁷ JIRÁSEK, Jiří. Vyhlásování mimořádných stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s.80-81

válečný stav je dán především intenzitou útoku, technickým vybavením a silou útočníka a zejména taktikou útoku. Také je potřeba zdůraznit, že Parlament by měl v případě agrese obligatorně válečný stav vyhlásit, při naplnění stanovených podmínek.⁷⁸ Podle platné dikce čl. 43 odst. 1 Ústavy Parlament o vyhlášení rozhoduje.⁷⁹

Přestože tato varianta by představovala výrazné zlepšení oproti stávající právní úpravě, domnívám se, že není v souladu s důsledky, které s sebou mimořádné stavy přinášejí. Ústava ČR nepředpokládá situaci, kdy Parlament není schopen se sejít a o vyhlášení náležitých opatření nemůže rozhodnout. Současná právní úprava vychází z toho, že mimořádný stav musí být nejprve řádně vyhlášen, aby následně mohly být využity mechanismy a opatření vedoucí k řešení situace. Myslím si, že situace, při kterých se vyhláší válečný stav a stav ohrožení státu, jsou natolik závažné, že vyžadují bezprostřední reakci. Mohlo by např. dojít k následující situaci: ČR je napadena, Parlament v důsledku této situace není usnášeníschopný a není s to mimořádný stav vyhlásit. Mohou pak pověřené orgány a osoby jednat nebo musí čekat na vyhlášení stavu? Osobně zastávám ten názor, že jednat mohou aniž by příslušný stav byl vyhlášen předepsaným způsobem. Myslím si, že by bylo v pořádku, pokud by vláda nebo prezident podnikly potřebné kroky a daly podnět dalším orgánům, aniž by Parlament válečný stav nebo stav ohrožení státu vyhlásil, pokud by mu to bylo znemožněno v důsledcích nastalé situace. Už v Preambuli Ústavy ČR se občané zavazují k ochraně již několikrát zmiňovaných hodnot (svrchovanost, územní celistvost, demokratické základy, životy, zdraví a majetkové hodnoty apod.)⁸⁰ Podle ÚZB je ochrana těchto hodnot základní povinností státu. Domnívám se, že obranyschopnost státu, samotné zajištění existence a jeho trvání by neměla ztroskotat z administrativních důvodů.

Stejně jako u předchozích výše zmíněných stavů i s průběhem válečného stavu je spojována řada mimořádných opatření. Podle branného zákona může prezident nařídit mobilizaci ozbrojených sil. Branný zákon dále upravuje brannou povinnost, která vzniká státním občanům ČR. Zákon o zajišťování obrany ČR např. umožňuje uložit fyzickým osobám pracovní povinnosti.⁸¹ Vláda může po Parlamentu požadovat, aby projednal vládní návrh zákona ve zkráceném jednání. Na válečný stav se také vztahuje ustanovení týkající se prodloužení volebního období, pokud podmínky neumožní konat volby v předepsaných lhůtách.

⁷⁸ JIRÁSEK, Jiří. Vyhlásování mimořádných stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s.80-81

⁷⁹ Čl. 43 odst. 1 ústavního zákona ČNR č.1/1993 Sb., *Ústava ČR*, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁰ Ústavní zákon ČNR č.1/1993 Sb., *Ústava ČR*, ve znění pozdějších předpisů

⁸¹ Podrobněji podkapitola 3.4 *Vybrané související předpisy*

4 MIMOŘÁDNÉ STAVY NA SLOVENSKU

Základem pro otázky bezpečnosti státu je čl. 1 odst. 1 **Ústavy Slovenskej republiky č. 450/1992 Zb. (dále jen Ústava SR)**, který zakotvuje, že SR je svrchovaný, demokratický a právní stát. Výslovné zakotvení povinnosti zajistit bezpečnost státu obsahuje **ústavní zákon č. 227/2002 Z.z., o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu (dále jen ÚZB SR)**, který Národní rada Slovenské republiky přijala v roce 2002. Zákon upravuje pravidla fungování státu v krizových situacích. Vzhledem k tomu, že ÚZB SR byl přijat o 4 roky později než ÚZB v České republice, mohli tak ústavodárci zapracovat např. ustanovení týkající se boje s mezinárodním terorismem jako reakci na události po 11. září 2001.⁸²

Slovenská republika se v čl. 1 odst. 1 ÚZB SR zavazuje k ochraně bezpečnosti státu, přičemž obsahuje i pojmové vysvětlení. Podle čl. 1 odst. 3 ÚZB se bezpečností rozumí: *„stav, ve kterém je zachovávan mír a bezpečnost státu, jeho demokratický pořádek a svrchovanost, územní celistvost a nedotknutelnost hranic státu, základní práva a svobody a ve kterém jsou chráněné životy a zdraví osob, majetek a životní prostředí.“*⁸³ Naproti tomu ÚZB ČR pojem bezpečnosti výslovně nedefinuje. Ve výkladu tohoto pojmu je třeba pomoci si teorií. Podle J. Vaníčka je třeba bezpečností rozumět: *„zachování základních společenských hodnot mezi něž patří mezinárodní mír, svrchovanost a územní celistvost, demokratické základy ČR, vnitřní pořádek a bezpečnost, životy, zdraví, majetkové hodnoty a životní prostředí.“*⁸⁴ Důvodová zpráva k ÚZB ČR vychází z komplexního pojetí bezpečnosti: *„která v sobě obsahuje zahraniční politiku, vojenskou obranu a vnitřní bezpečnost a pořádek. Jejím cílem je všestranná péče o člověka, o jeho život, o dodržování lidských práv a svobod, o ochranu majetku a životních jistot a o zachování funkcí státu jako instituce, která zajišťuje bezpečnost.“*⁸⁵ Obě tyto tvrzení shodně vychází z toho, že bezpečnost je základní povinností státu a spočívá v ochraně hodnot, ke které se stát zavázal, což vyjadřuje čl. 2 odst. 1 ÚZB, který vymezuje základní společenské hodnoty, které je třeba chránit a mohou být pod pojem bezpečnosti zahrnuty.

⁸² VANÍČEK, Jiří. Ústavní zákon o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu a ústavní zákon o bezpečnosti ČR. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s.18-22

⁸³ Čl. 1 odst. 3 ústavného zákona č. 227/2002 Z.z., o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu

⁸⁴ VANÍČEK, Jiří. Ústavní zákon o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu a ústavní zákon o bezpečnosti ČR. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 23

⁸⁵ Důvodová zpráva k ústavnímu zákonu č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

Oba státy se shodně zavazují k ochraně totožných hodnot vyjadřujících jejich existenci. Stejně tak připouští možnost situace, která ohrožuje nebo narušuje bezpečnost státu, která spočívá právě v zajištění již zmíněných hodnot. V takových případech využívají zvláštních mechanismů, které slouží k překonání událostí ohrožujících bezpečnost, jež jsou svou povahou natolik mimořádné, že k jejich odstranění nepostačují běžné prostředky. V ČR se k řešení mimořádných situací vyhláší válečný stav, stav ohrožení státu nebo nouzový stav. Mimořádné stavy se dělí zejména podle intenzity ohrožení a rozsahu škodlivých následků. Zatímco na území Slovenské republiky se vypovídá válka a vyhláší se válečný stav, výjimečný stav a nouzový stav. J. Vaníček v této souvislosti spatřuje rozdíl zejména mezi **intenzitou ohrožení a druhem ohrožení**. „*V SR se krizové stavy člení zejména podle druhu ohrožení, resp. podle charakteru krizové situace. V ČR se člení krizové stavy zejména podle intenzity ohrožení, resp. podle rozsahu jím způsobených škodlivých následků.*“⁸⁶

Vypovězení války bylo svěřeno prezidentu republiky na základě rozhodnutí Národní rady SR. Národní rada se usnáší o vypovězení války, pokud je Slovenská republika napadena nebo jde-li o plnění závazku vyplývajících z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení a po skončení války se usnáší o uzavření míru. K přijetí usnesení o vypovězení války je potřeba souhlasu alespoň třípětinové většiny všech poslanců. Prezident republiky nejenom, že vypovídá válku, ale také uzavírá mír. Důsledky spojené s vypovězením války mají dopad na celé území státu.⁸⁷ Tento mimořádný stav se shoduje s institutem válčeného stavu, který je možné vyhlásit podle Ústavy ČR. Podmínky pro vyhlášení válečného stavu jsou pro ČR shodné. V České republice o vyhlášení válečného stavu rozhoduje také zákonodárny sbor, avšak zároveň tento stav i vyhláší.

Válečný stav může vyhlásit prezident SR na návrh vlády, pokud SR bezprostředně hrozí vypovězení války nebo napadení cizí mocí vez vypovězení války. Podle J. Vaníčka není prezident povinen takovému návrhu vlády vyhovět.⁸⁸ Vyhlášení válečného stavu se vztahuje na celé území republiky. Prezident také vyhláší ukončení tohoto stavu.⁸⁹ Rozdíl mezi vypovězením (obraně) války a vyhlášením válečného stavu spočívá v situacích, pro které se

⁸⁶ VANÍČEK, Jiří. Ústavný zákon o bezpečnosti státu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu a ústavní zákon o bezpečnosti ČR. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 25 – 26

⁸⁷ Viz čl. 86 písm. j), čl. 84 odst. 4, čl. 102 odst. 1 písm. l) *Ústavy Slovenskej republiky* č. 460/1992 Zb.

⁸⁸ VANÍČEK, Jiří. Ústavný zákon o bezpečnosti státu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu a ústavní zákon o bezpečnosti ČR. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 33

⁸⁹ Viz čl. 102 odst. 1 písm. m) *Ústavy Slovenskej republiky* č. 460/1992 Zb. a Čl. 3 odst. 1 ústavného zákona č. 227/2002 Z.z., o bezpečnosti státu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu

vyhlašují. Válka se vypovídá z důvodu napadení ze strany jiného státu nebo plnění mezinárodních závazků. Zatímco válečný stav představuje souhrn opatření nutných k přípravě na vedení (obránné) války.⁹⁰ Česká republika institut vypovězení války v právním řádu výslovně neupravuje. Podle J. Hřebejka se válečný stav vyhlašuje jen pro území ČR a ne navenek.⁹¹ Zatímco podle druhého názoru by se vypovězení války a uzavírání míru dalo subsumovat pod čl. 43, který upravuje vyhlášení válečného stavu.⁹²

Výjimečný stav opět může vyhlásit prezident na návrh vlády, pokud: „*došlo nebo bezprostředně hrozí, že dojde k teroristickému útoku, k rozsáhlým pouličním nepokojům spojeným s útoky na orgány veřejné moci, drancováním obchodů a skladů anebo s jinými hromadnými útoky na majetek anebo dojde k jinému hromadnému násilnému protiprávnímu jednání, který svým rozsahem nebo následky podstatně ohrožuje nebo narušuje veřejný pořádek a bezpečnost státu, a pokud ho není možné odvrátit činností orgánů moci veřejný, a pokud je znemožněné účinné použití zákonných prostředků.*“⁹³ Podle čl. 4 odst. 1 se výjimečný stav vyhlašuje na postiženém nebo bezprostředně ohroženém území státu. Z toho vyplývá, že se vyhlašuje pro určitou oblast. Zde se shodují s názorem J. Vaníčka, že není možné vyloučit možnost vyhlášení výjimečného stavu i pro celé území státu, neboť postiženým nebo bezprostředně ohroženým územím může být území celé SR.⁹⁴ Výjimečný stav se vyhlašuje na dobu maximálně 60 dnů, a při vzniku nových okolností, které souvisí s důvody, pro které byl stav vyhlášen, je možné výjimečný stav prodloužit nejvíc o dalších 30 dní.

Stav ohrožení státu, který se vyhlašuje na území ČR, v sobě zahrnuje podobná opatření jako válečný stav SR a můžeme spatřovat i některé podobnosti s výjimečným stavem SR. Toto tvrzení můžeme opřít o argument J. Jiráka: „*původ ohrožení může spočívat jak ve vnitřních okolnostech, tak i v ohrožení vně státu. Ústavodárce nerozlišuje, zdali ohrožení je charakteru vojenského či jiného.*“⁹⁵

⁹⁰ VANÍČEK, Jiří. Ústavní zákon o bezpečnosti státu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu a ústavní zákon o bezpečnosti ČR. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s.25

⁹¹ HŘEBEJK, Jiří. Válečný stav. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s.67

⁹² KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.360

⁹³ Čl. 4 odst. 1 ústavného zákona č. 227/2002 Z.z., o bezpečnosti státu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu

⁹⁴ VANÍČEK, Jiří. Ústavní zákon o bezpečnosti státu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu a ústavní zákon o bezpečnosti ČR. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 27

⁹⁵ JIRÁSEK, Jiří. Vyhlašování mimořádných stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 82

Vyhlášení **nouzového stavu** svěřuje ÚZB SR vládě, která může nouzový stav vyhlásit za stanovených podmínek. Tyto podmínka upravuje čl. 5 odst. 1 ÚZB, podle kterého může vláda vyhlásit nouzový stav, v případě že: „*došlo nebo bezprostředně hrozí, že dojde k ohrožení života a zdraví osob, životního prostředí nebo k ohrožení značných majetkových hodnot v důsledku živelní pohromy, katastrofy, průmyslové dopravní nebo jiné provozní havárie.*“⁹⁶ Nouzový stav se vyhláší na postižené nebo bezprostředně ohrožené území stejně jako výjimečný stav. Nouzový stav se vyhláší na dobu maximálně 90 dnů. Režim nouzového stavu SR je v podstatě totožný s nouzovým stavem ČR. Avšak v ČR může v případě nebezpečí z prodlení vyhlásit nouzový stav sám předseda vlády. Myslím si, že by toto ustanovení mohlo být pro slovenskou právní úpravu inspirativní.

Co se týče ústavních orgánů při řízení státu v krizových situacích, můžeme shledat rozdíly v jejich postavení. **Prezident SR** na základě rozhodnutí Národní rady SR vypovídá válku. Na návrh vlády SR může vyhlásit válečný a výjimečný stav, není však povinen takové výzvě vyhovět. Je vrchním velitelem ozbrojených sil. Může vyhlásit mobilizaci ozbrojených sil na základě návrhu vlády. Na návrh vlády SR může prezident SR nařídít výkon mimořádné služby za války, válečného a výjimečného stavu. Prezident SR má právo na návrh předsedy vlády SR jmenovat a odvolávat další členy Bezpečnostní rady SR, jimiž nemusí být člen vlády SR. Dále má právo navrhnout svolání Bezpečnostní rady SR, účastnit se jejího zasedání, vyžadovat od jejího předsedy a dalších členů informace potřebné k plnění svých pravomocí a předkládat návrhy v záležitostech bezpečnosti státu.

Prezident ČR nevyhláší žádný z mimořádných stavů. Není v jeho pravomoci jmenovat členy Bezpečnostní rady státu. Prezident ČR je také vrchním velitelem ozbrojených sil. Prezident ČR nařizuje a zrušuje na návrh vlády částečnou nebo všeobecnou mobilizaci ozbrojených sil. Prezident republiky může za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu vyzvat vojáky k výkonu mimořádné služby.⁹⁷ Jmenuje a odvolává náčelníka Generálního štábu Armády ČR⁹⁸ na návrh vlády.⁹⁹ Z výše uvedeného vyplývá, že je to prezident SR, kdo má v souvislosti s mimořádnými stavy významnější postavení.

⁹⁶ Čl. 5 odst. 1 ústavného zákona č. 227/2002 Z.z., o bezpečnosti státu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu

⁹⁷ Viz § 34 odst. 5 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů: „*Prezident republiky může za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu vyzvat vojáky v záloze, kteří jsou v zahraničí, aby vstoupili do ozbrojených sil spojeneckého státu, na jehož území se nacházejí nebo do něhož se mohou dostat. Vojenská služba takto vykonaná se považuje za mimořádnou službu.*“

⁹⁸ Viz § 7 odst. 3 zákona č. 219/2000 Sb., o ozbrojených silách ČR, ve znění pozdějších předpisů: „*Součástí ministerstva je Generální štáb Armády České republiky, který zabezpečuje velení armádě. V jeho čele je náčelník Generálního štábu Armády České republiky (dále jen "náčelník Generálního štábu").*“

⁹⁹ § 7 odst. 4 zákona č. 219/2000 Sb., o ozbrojených silách ČR, ve znění pozdějších předpisů

Vláda SR předkládá prezidentovi SR návrh na vyhlášení válečného a výjimečného stavu. Vyhláší nouzový stav. Podle čl. 6 odst. 3 ÚZB SR odpovídá za obranu státu, další ustanovení tohoto článku se týkají činnosti vlády během krizových situací, vláda např. určuje základní koncepci obrany a bezpečnosti státu apod.

Vláda ČR předkládá Parlamentu ČR návrh na vyhlášení válečného stavu a stavu ohrožení státu. Vláda ČR vyhláší nouzový stav. Pokud hrozí nebezpečí z prodlení může nouzový stav vyhlásit sám předseda vlády. Vláda ČR odpovídá za přípravu a zajišťování obrany státu. Podle uvedených informací můžeme konstatovat, že postavení vlády je v podstatě totožné. Vláda má rozhodující úlohu při řešení krizových situací. Může přijímat opatření k vyřešení těchto situací. Dále může vyhlásit krizový stav nebo může takový návrh předložit. Vláda rozhoduje o vyslání ozbrojených sil ČR mimo území ČR a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území ČR v Ústavou stanovených případech.¹⁰⁰

Bezpečnostní rada Slovenské republiky (dále jen Bezpečnostní rada) má v období míru postavení poradního orgánu ve věcech vlády. Avšak pokud, je během války, válečného stavu nebo výjimečného stavu znemožněna činnost vlády, vykonává Bezpečnostní rada její ústavní pravomoci, kromě taxativně vymezených oblastí.¹⁰¹ Pokud vláda opětovně začne vykonávat svoji činnost, na své první schůzi schválí nebo zruší usnesení Bezpečnostní rady. ÚZB SR stanoví přesný počet členů Bezpečnostní rady. Bezpečnostní rada má 9 členů, tvoří je: předseda BR (předseda vláda), místopředseda BR, ministr obrany, ministr vnitra, ministr financí, ministr zahraničních věcí, další členy jmenuje a odvolává prezident na návrh vlády. Bezpečnostní rada zřizuje výbor pro zahraniční politiku, výbor pro obranné plánování, výbor pro civilní nouzové plánování a výbor pro koordinaci zpravodajských služeb.

ÚZB ČR také zřizuje **Bezpečnostní radu státu** (dále jen BRS), avšak na rozdíl od Bezpečnostní rady SR nerozlišuje její činnost v době míru. BRS působí jako poradní orgán vlády ve věcech bezpečnosti ČR bez ohledu na situaci. Jak už bylo řečeno působí pouze jako poradní orgán. Naproti tomu Bezpečnostní rada SR za určitých podmínek „přejímá“ funkci vlády. ÚZB upravuje BRS velmi okrajově oproti slovenské právní úpravě, která je mnohem podrobnější. BRS také zřizuje stálé pracovní výbory: výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky, výbor pro obranné plánování, výbor pro civilní nouzové plánování a

¹⁰⁰ Čl. 43 odst. 4 ústavního zákona ČNR č.1/1993 Sb., *Ústava ČR*, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰¹ Viz čl. 8 odst. 3 č. 227/2002 Z.z., *o bezpečnosti státu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu: „... s výjimkou rozhodování o programu vlády a jeho plnění, o požádání a vyslovení důvěry a udělení amnestie ve věcech přestupků.“*

výbor pro zpravodajskou činnosti.¹⁰² V současné době se BRS skládá z předsedy vlády, ministra zahraničních věcí, ministra vnitra, ministra zdravotnictví, ministra dopravy, ministra průmyslu a obchodu, ministra financí, ministra obrany, ministra životního prostředí, předsedkyně Legislativní rady vlády a předsedkyně Vládního výboru pro koordinaci boje s korupcí. Dalšími členy nebo tzv. stálými účastníky BRS jsou guvernér ČNB, předseda Správy státních hmotných rezerv a vedoucí Úřadu vlády ČR.¹⁰³ Co se týče bezpečnostní rady je slovenská právní úprava mnohem propracovanější, Bezpečnostní rada SR má mnohem významnější postavení. Domnívám se, že v tomto ohledu by mohlo být fungování Bezpečnostní rady SR pro Českou republiku inspirativní. Mohla by např. zastávat činnost vlády v období válečného stavu nebo stavu ohrožení státu, pokud by došlo z okolností plynoucích z válečného stavu nebo stavu ohrožení státu ke znemožnění činnosti vlády.

Národní rada SR rozhoduje o vypovězení války, avšak samotné vyhlášení je svěřeno prezidentovi SR. ÚZB SR však předpokládá situaci, ve které by mohlo dojít ke znemožnění činnosti národní rady. ÚZB SR čl. 7 zřizuje **Parlamentní radu SR**, která vykonává ústavní pravomoci Národní rady SR s výjimkou taxativně vymezených oblastí, pokud je v době války nebo válečného stavu znemožněna činnost Národní rady SR. Parlamentní radu tvoří předseda Národní rady, který je zároveň předsedou Parlamentní rady, dále pak místopředsedové Národní rady, předsedové a místopředsedové výborů Národní rady a předsedové poslaneckých klubů. Pokud Národní rada začne opět vykonávat svoji činnost, na první schůzi schválí nebo zruší usnesení Parlamentní rady.

Parlament ČR rozhoduje o vyhlášení válečného stavu a stavu ohrožení státu, dále pak o prodloužení nouzového stavu a o jejich zrušení. Parlament ČR rozhoduje o účasti v obranných systémech mezinárodní organizace, jíž je členem. Vyslovuje souhlas s vysláním ozbrojených sil ČR mimo území státu a vyslovuje souhlas s pobytem ozbrojených států na území České republiky. ÚZB ČR nepředpokládá faktické znemožnění činnosti Parlamentu ČR. Počítá pouze se situací, kdy bude rozpuštěna Poslanecká sněmovna, v tom případě, vykonává její činnost Senát. Domnívám se, že by bylo vhodné do naší právní úpravy zapracovat zvláštní orgán, který by vykonával činnost Parlamentu ČR, pokud by v důsledku válečného stavu nebo stavu ohrožení státu došlo ke znemožnění jeho činnosti.

¹⁰² Vláda ČR: Bezpečnostní rada státu – výbory. [cit. 25. srpna 2011] Dostupné na <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/brs/pracovni-vybory/uvodni-stranka---pracovni-vybory-18342/>>

¹⁰³ Vláda ČR: Bezpečnostní rada státu – členové. [cit. 25. srpna 2011] Dostupné na <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/brs/clenove/default.htm>>

Slovenská právní úprava také počítá se zavedením mimořádných opatření v souvislosti s mimořádnými stavy. Přímo ÚZB SR vymezuje způsoby, podmínky a rozsah základních práv a svobod a rozsah uložení konkrétních povinností. Na tuto úpravu navazuje řada právních předpisů, které tyto způsoby, rozsah a podmínky upřesňují, jde např. o zákon č. 319/2002 Z.z., o obrane Slovenskej republiky; zákon č. 320/2002 Z.z., o brannej povinnosti; zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenskej republiky.¹⁰⁴

¹⁰⁴ VANÍČEK, Jiří. Ústavní zákon o bezpečnosti státu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu a ústavní zákon o bezpečnosti ČR. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 44

5 Vyhlášení mimořádných stavů na území ČR

Na území České republiky došlo hned několikrát k aplikaci ÚZB a dalších právních předpisů souvisejících s jednotlivými mimořádnými stavy. Několikrát byl vyhlášen nouzový stav a také stav nebezpečí. Nikdy však nedošlo k situaci, která by vyžadovala vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

5.1 Nouzový stav

Dne 12. srpna 2002 rozhodl předseda vlády o vyhlášení nouzového stavu.¹⁰⁵ Využil tak své pravomoci zakotvené v čl. 5 odst. 3 ÚZB, podle níž může rozhodnout o vyhlášení nouzového stavu, pokud hrozí nebezpečí z prodlení. Podle téhož ustanovení vláda do 24 hodin toto rozhodnutí schválí nebo zruší. Následujícího dne 13. srpna 2002 vydala vláda usnesení, kterým schválila rozhodnutí předsedy vlády o vyhlášení nouzového stavu.¹⁰⁶

Nouzový stav byl vyhlášen z důvodu značného rozsahu ohrožení životů, zdraví a majetku v důsledku rozsáhlých povodní. Rozhodnutí taxativně vymezuje území, na které se vztahuje, jde o území hlavního města Prahy, Středočeského kraje, Jihočeského kraje, Plzeňského kraje a Karlovarského kraje. Doba, na kterou byl stav vyhlášen činila 11 dní.

Rozhodnutí uvádí krizová opatření, která zavádí v souvislosti s řešením vzniklé krizové situace. Oprávnění zavést tyto opatření je umožněno čl. 6 odst. 1 ÚZB a podrobněji je rozvádí zejména § 5 a 6 krizového zákona. Předseda vlády nařídil např. evakuaci osob z postiženého a ohroženého území; zákaz vstupu, pobytu a pohybu osob na postiženém území a na území, z něhož byla provedena evakuace s výjimkou osob provádějících záchranné a likvidační práce podle pokynů příslušného krizového štábu; pracovní výpomoc a povinnost poskytnout věcné prostředky k řešení krizové situace atd. Přičemž uvedená opatření konkretizují primátor hl. města Prahy a hejtmani krajů podle místních potřeb a podmínek řešení situace.

Rozhodnutí dále obsahuje taxativní výčet práv, která se na nezbytně nutnou dobu a v nezbytném rozsahu omezují v souvislosti s prováděním krizových opatření. Zakotvení pro toto omezení opět nalezneme v čl. 6 odst. 1 ÚZB, přičemž výčet práv uvádí § 5 krizového zákona. předseda vlády využil možnosti omezit: právo na nedotknutelnost osoby a nedotknutelnost obydlí při evakuaci osob z místa, na kterém je bezprostředně ohrožena na životě nebo zdraví; vlastnické a užívací práva PO a FO k majetku v souvislosti s povinností poskytování věcných prostředků potřebných k řešení krizové situace; svoboda pohybu a

¹⁰⁵ Rozhodnutí předsedy vlády č. 373/2002 Sb.

¹⁰⁶ Usnesení vlády ČR č. 375/2002 Sb.

pobytu osob v prostoru, z něhož byla provedena evakuace; právo provozovat podnikatelskou činnosti, která by ohrožovala provádění krizových opatření nebo narušovala, popřípadě znemožňovala jejich provádění; právo na stávku, pokud by tato stávka vedla k narušení, případně znemožnění záchranných a likvidačních prací.

V neposlední řadě nařizuje předseda vlády ostatním členům vlády přijmout opatření vedoucí k řešení krizové situace v souladu s § 4 krizového zákona. V závěru stanovuje kdy toto rozhodnutí nabývá účinnosti a kdy pozbývá platnosti.

Dne 13. srpna 2002 rozhodl předseda vlády o vyhlášení nouzového stavu pro území Ústeckého kraje z důvodu značného rozsahu ohrožení životů, zdraví a majetku v důsledku rozsáhlých povodní.¹⁰⁷ Ještě téhož dne se vláda usnesla o schválení rozhodnutí.¹⁰⁸ Nouzový stav byl vyhlášen na dobu 10 dní. Vláda rozhodla o prodloužení nouzového stavu vyhlášeného pro území hlavního města Prahy, Středočeského kraje, Jihočeského kraje, Plzeňského kraje a Ústeckého kraje.¹⁰⁹ Nouzový stav vyhlášený pro území Karlovarského kraje byl zrušen ještě před uplynutím doby, na kterou byl vyhlášen.¹¹⁰

5.2 Stav nebezpečí

Dne 1. září 2004 byl vyhlášen na území České republiky konkrétně na území Jihomoravského kraje stav nebezpečí.¹¹¹ Hejtman Jihomoravského kraje tak učinil rozhodnutím v souladu s § 3 odst. 3 krizového zákona. K vyhlášení stavu nebezpečí došlo z důvodu odvrácení ohrožení vyvolaného sesuvem skalního masivu. Nouzový stav byl vyhlášen pouze na část území Jihomoravského kraje respektive pro Havířskou ulici města Oslavany. Doba nouzového stavu byla stanovena na 30 dní. Hejtman stanovil krizová opatření pro dotčenou oblast použitelných v nezbytně nutném rozsahu pro odvrácení situace. Jde např. o bezodkladné provádění stavebních prací a terénních úprav za účelem zmírnění nebo odvrácení ohrožení; evakuaci osob, uzávěru místa událost, regulaci a odklon dopravy atd. Podle § 3 odst. 8 krizového zákon končí stav nebezpečí uplynutím doby, na kterou byl vyhlášen nebo z rozhodnutí hejtmána nebo vlády, před uplynutím této doby. Dne 22. září 2004 rozhodl hejtman Jihomoravského kraje o zrušení stavu nebezpečí.

¹⁰⁷ Rozhodnutí předsedy vlády č. 374/2002 Sb.

¹⁰⁸ Usnesení vlády ČR č. 375/2002 Sb.

¹⁰⁹ Rozhodnutí vlády č. 385/2002 Sb.

¹¹⁰ Rozhodnutí vlády č. 383/2002

¹¹¹ Rozhodnutí hejtmána Jihomoravského kraje č. 385/2004 Věstníku právních předpisů Jihomoravského kraje

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit ucelené pojednání o problematice mimořádných stavů. Toto pojednání je založeno na vymezení problematiky v obecné rovině, uvedení nejdůležitějších právních předpisů a jejich následné analýze, rozboru jednotlivých mimořádných stavů vyhlášených na území České republiky, porovnání s mimořádnými stavy Slovenské republiky se zaměřením na odlišnosti a také uvedením praktického příkladu. Účelem zkoumání výše uvedených skutečností bylo nalézt odpovědi na otázky, které byly položeny v úvodu práce.

Zkoumáním bylo zjištěno, že problematika mimořádných stavů úzce souvisí s otázkou bezpečnosti státu a nelze je od sebe oddělit. Bezpečnost je představována určitými hodnotami, které stát považuje za nejdůležitější a poskytuje jim ochranu na ústavní úrovni. Zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti je považováno za základní povinnost státu. Stát prostřednictvím různých mechanismů usiluje o udržení hodnot, k jejichž garanci se zavázal. Přesto může dojít k jejich narušení nebo bezprostřednímu ohrožení a prostředky běžně užívané státem nejsou dostačující. K vyřešení takových situací státy přijímají zvláštní opatření, hovoříme o mimořádných stavech. Bakalářská práce mimořádné stavy vymezuje jako souhrn prostředků, které umožňují vyřešit situace, které jsou svou povahou natolik mimořádné, že běžné mechanismy zajišťující bezpečnost nejsou dostačující.

Po analýze příslušných ustanovení Ústavy a ÚZB a souvisejících předpisů lze konstatovat, že chráněnými hodnotami jsou svrchovanost a územní celistvost ČR, demokratické základy, vnitřní pořádek a bezpečnost, životy, zdraví, majetkové hodnoty a životní prostředí. Na území ČR je možno vyhlásit válečný stav, stav ohrožení státu, nouzový stav a stav nebezpečí. Jednou z otázek položených v úvodu je, zda příslušné ústavní orgány disponují dostatečnými pravomocemi a mechanismy v souvislosti s řešením mimořádných stavů. Zkoumáním právních předpisů, můžeme dojít k závěru, že právní úprava poskytuje příslušným orgánům řadu pravomocí a prostředků v souvislosti s mimořádnými stavy, které vedou k vyřešení krizových situací. Domnívám se, že opatření, která byla svěřena příslušným orgánům na horizontální i vertikální úrovni, vedoucí k vyřešení krizových situací, jsou dostatečná a účinná. Svědčí pro to zejména argument, že aplikace rozebíraných zákonů byla již několikrát prověřena praxí.

Avšak na druhou stranu hypotéza, která byla vyslovena v úvodu práce nebyla zkoumáním potvrzena. Na základě informací zjištěných během zkoumání jsem toho názoru, že právní

úprava obsahuje některé nedostatky. Byly by vhodné se jimi zabývat a napravit je, jelikož jde o záležitosti související se zajištěním trvání a existence státu.

Domnívám se, že právní úprava válečného stavu a stavu ohrožení státu by si zasloužila určité změny, o kterých bylo pojednáno v souvislosti s kapitolou, která vymezuje jednotlivé mimořádné stavy vyhlášené na území ČR. Ztotožňuji se s názorem, že by vyhlášení zmíněných stavů mělo náležet jinému orgánu, přičemž Parlamentu by měla náležet kontrolní pravomoc. Parlament je tvořen dvěma komorami a k přijetí rozhodnutí o vyhlášení válečného stavu nebo usnesení o vyhlášení stavu ohrožení státu je zapotřebí nadpoloviční většiny všech poslanců a nadpoloviční většiny všech senátorů. Přestože právní úprava nepředepisuje společnou schůzi obou komor a je možno se tedy usnášet jednotlivě a v libovolném pořadí, myslím si, že by mohly nastat potíže vzhledem k početnosti komor. Otázka znemožnění usnášení schopnosti Parlamentu v důsledků vzniklých při mimořádných událostí by neměla být opomenuta.

Podle mého názoru by měla být zvolena vhodnější úprava ustanovení čl. 10 ÚZB, které se týká prodloužení volebního období. Zejména by měly být výslovně vymezeny orgány, na které se toto ustanovení vztahuje. Další problém spatřuji ve lhůtě šesti měsíců, o které lze nejvýše prodloužit volební období. Domnívám se, že volební období příslušných orgánů by mělo trvat ještě několik měsíců po skončení mimořádného stavu. Vzhledem k tomu, že se přikláním k deklaratornímu charakteru rozhodnutí o vyhlášení válečného stavu v případě napadení ČR, dala bych přednost ustanovení, podle kterého, by se v případě napadení ČR, nerozhodovalo o vyhlášení válečného stavu, ale válečný stav by se vyhlášoval obligatorně při splnění stanovených podmínek.

Zkoumáním problematiky mimořádných stavů na Slovensku jsem došla k závěru, že by v mnoha ohledech mohla být pro Českou republiku inspirativní. Podle mého názoru je ÚZB SR propracovanější a ucelenější. Postavení prezidenta SR v souvislosti s mimořádnými stavy je silnější oproti prezidentovi ČR. Jako největší přínos považuji čl. 7 ÚZB SR. Právní úprava totiž počítá s možností, že zákonodárny sbor nebude schopen vykonávat svou činnost v důsledků událostí spojených s válkou, válečným stavem nebo výjimečným stavem. Pro tento případ zakotvuje speciální orgán, který vykonává pravomoci zákonodárnyho sboru až na uvedené výjimky. Další ustanovení, které si získalo moje sympatie, se týkají Bezpečnostní rady. Pokud v době války, válečného stavu a výjimečného stavu je vládě znemožněno vykonávat svou činnost, přebírá její pravomoci Bezpečnostní rada SR. Avšak SR by mohla najít inspiraci v některých ustanoveních české právní úpravy. Například by mohla do ustanovení o nouzovém stavu zapracovat postup při nebezpečí z prodlení.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy vnitrostátní

- Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 219/2000 Sb., o ozbrojených silách ČR

Právní předpisy zahraniční

- Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb.,
- Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z., o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu

Literatura

- FILIP, Jan, SVATONĚ, Jan, ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. Brno: Masarykova Univerzita, 2005, s. 266
- JIRÁSEK, Jiří. Vyhlášení mimořádných stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 464

- KADEČKA, Stanislav, PRŮCHA, Petr. *Správní právo – obecná část*. Brno: Masarykova Univerzita Právnická fakulta, 2004, s. 76
- KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s.
- KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s
- KUDRNA, Jan. Zakotvení mimořádných právních stavů v ústavním systému Polské republiky. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a Bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s268
- PAVLÍČEK, Václav. Zajištění bezpečnosti jako funkce státu a svobody občanů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 268
- PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda*. 2. díl. část 1. 2. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 797
- SKULOVÁ, Soňa a kol. *Správní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 428
- SUCHÁNEK, Radovan. Nouzové zákonodárství. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 464
- VANÍČEK, Jiří. Omezování práv a svobod a ukládání povinností za krizových stavů. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Bezpečnost České republiky a potřeba ústavních změn*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2004, s. 464
- VANÍČEK, Jiří. Ústavní zákon o bezpečnosti státu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu a ústavní zákon o bezpečnosti ČR. In PAVLÍČEK, Václav a kol. *Právo a bezpečnost státu*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2002, s. 268

Další prameny

- Důvodová zpráva k návrhu ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
- Vládní návrh ústavního zákona o bezpečnosti České republiky z 1997 [sněmovní tisk 282]
- Rozhodnutí předsedy vlády č. 373/2002 Sb.
- Usnesení vlády ČR č. 375/2002 Sb.

- Rozhodnutí předsedy vlády č. 374/2002 Sb.
- Usnesení vlády ČR č. 375/2002 Sb.
- Rozhodnutí vlády č. 385/2002 Sb.
- Rozhodnutí vlády č. 383/2002
- Rozhodnutí hejtmana Jihomoravského kraje č. 385/2004 Věstníku právních předpisů Jihomoravského kraje

Internetové zdroje

- Vláda ČR: Bezpečnostní rada státu – výbory [cit. 25. srpna 2011]. Dostupné na <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/brs/pracovni-vybory/uvodni-stranka---pracovni-vybory-18342/>>
- Vláda ČR: Bezpečnostní rada státu – členové [cit. 25. srpna 2011]. Dostupné na <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/brs/clenove/default.htm>>

Shrnutí

Tématem bakalářské práce je Dělbá moci v České republice se zřetelem na mimořádné stavy státu. Práce vymezuje mimořádné stavy a související pojmy v obecné rovině. Zabývá se právní úpravou mimořádných stavů v ČR a upozorňuje na některé nedostatky a navrhuje jejich řešení. Rozebírá jednotlivé stavy, které se vyhláší na území České republiky a opatření s nimi související. Zároveň porovává problematiku mimořádných stavů se Slovenskou republikou. V neposlední řadě je uveden příklad situace, kdy byl na území ČR daný stav vyhlášen. Cílem práce je zjistit, jestli právní úprava poskytuje dostatečné mechanismy k řešení situací, které narušují běžný chod státu.

Summary

The theme of this Bachelor paper is the Separation of Powers in the Czech Republic focused on Emergency states. The paper defines emergency states and relative terms in general meaning. The legal regulation is described and there are pointed certain defects and their solutions are suggested. The paper analyses states which could be declared in the Czech Republic and also describes instruments connected with declaration. It also compares emergency states issues with Slovakia. At last but not least there are described situations of declaration of emergency state in Czech Republic. The ambition of this paper was find out if there is enough legal instruments to solve situations that disturb ordinary state work.

Klíčová slova – Key words

Dělba moci – Separation of Powers

Mimořádná situace – Emergency situations

Mimořádný stav – Emergency state

Bezpečnost – Security

Stav nebezpečí – State of danger

Nouzový stav – State of emergency

Stav ohrožení státu – State of threat to the country

Válečný stav – State of war

Prezident – President

Vláda – Government

Parlament – Parliament

Bezpečnostní rada státu – National Security Council

Svrchovanost – Sovereignty

Územní celistvost – Territorial integrity

Demokratické základy – Democratic principles

Ústava ČR – Constitution of Czech Republic

Ústavní zákon o bezpečnosti ČR – Constitutional act on Security of the Czech Republic